

SAMORA

NR. 1 JANUAR-MARS 2017 kr 50,-

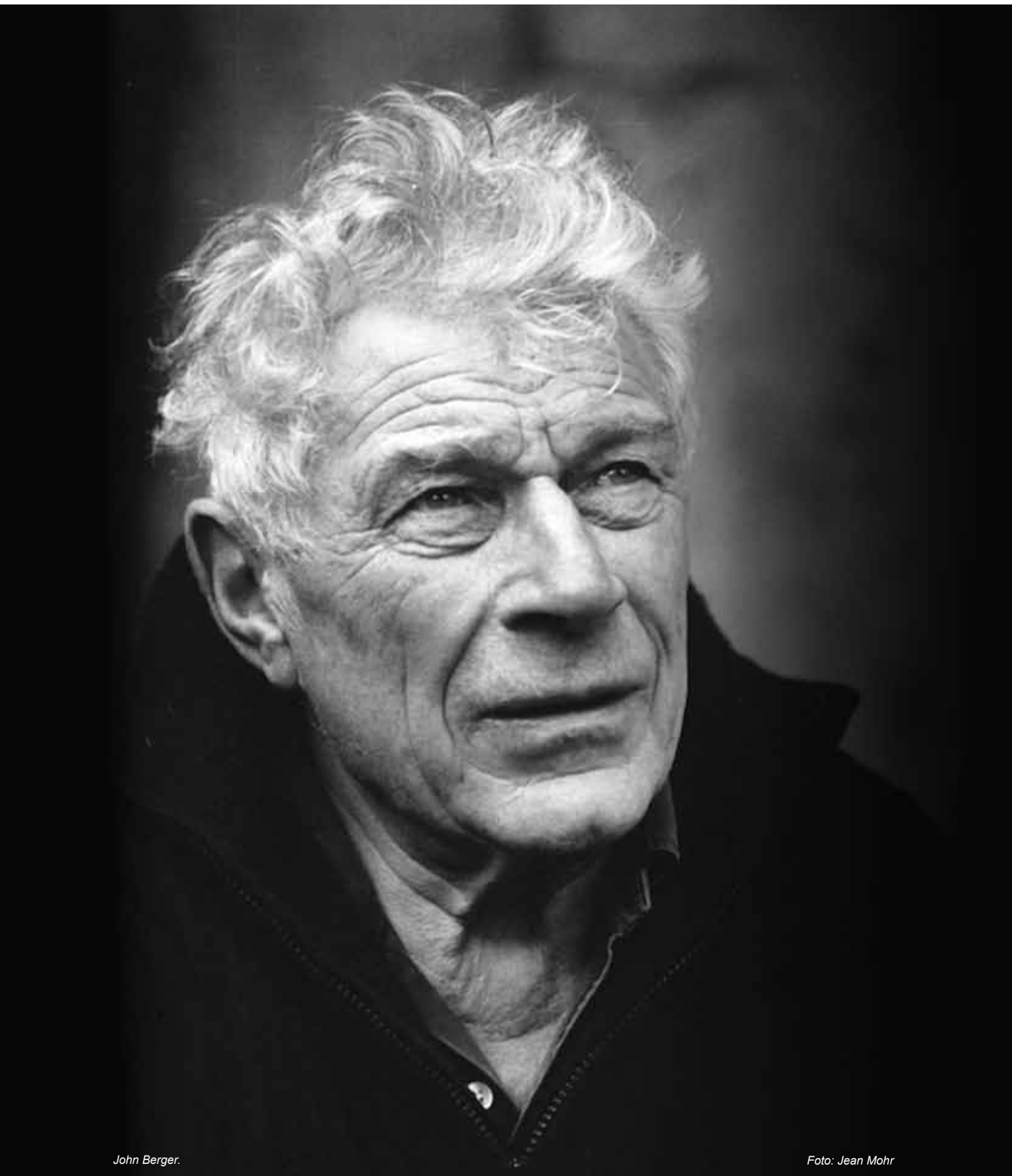
**8. mars på
Melahuset**

Jason Timbuktu Diakité:

**Mer enn
en dråpe
utenforskap**

In The Ghetto • Mangfold av ildsjeler • Make Norway Great Again

John Berger.

Foto: Jean Mohr

John Berger 1926-2017

Den syvende muligheten

John Bergers *Ways of Seeing* utfordret måten å se kunsten på: Hvordan kvinnekroppen ble portrettert som objekt gjennom kunsthistorien og hvordan kunstkritikk har sviktet dette aspektet. BBC's serie basert på boka har siden 1970-tallet vært et skoleeksempel på temaet og er stadig like populær.

A Seventh Man kan også bli stående som John Bergers eksemplariske bidrag til å forstå en av de viktigste utfordringene for nåtiden, nemlig migrasjon. Boka kom ut i 1975, tiden da hver syvende arbeidende mann i Vest-Europa hadde innvandret utenfra og gitt Europa nye muligheter med arbeidskraft det var skrikende behov for.

Bergers fokus er på Vest-Europa, mens bokas relevans er global. Da *A Seventh Man* kom, hadde verden århundrer med en altoppslukende betydning av migrasjon og landflyktighet bak seg. Kapitalismens utvidelse og omfavnelse av verden, også betegnet som imperialism, førte til voldsomme endringer. Millioner av mennesker i Europa utvandret til USA og Australia, ikke ulikt dagens situasjon med ny innvandring til Europa.

I denne prosessen ble kun de som arbeidet under velkontrollerte tilstander tildelt en smule av velstanden. Resten ble en reservearbeidskraft. Folk flyttet fra landsbygda til byer, og fra byene til metropolene. Alle byer har disse migrantene, byer som Rio de Janeiro eller Calcutta har

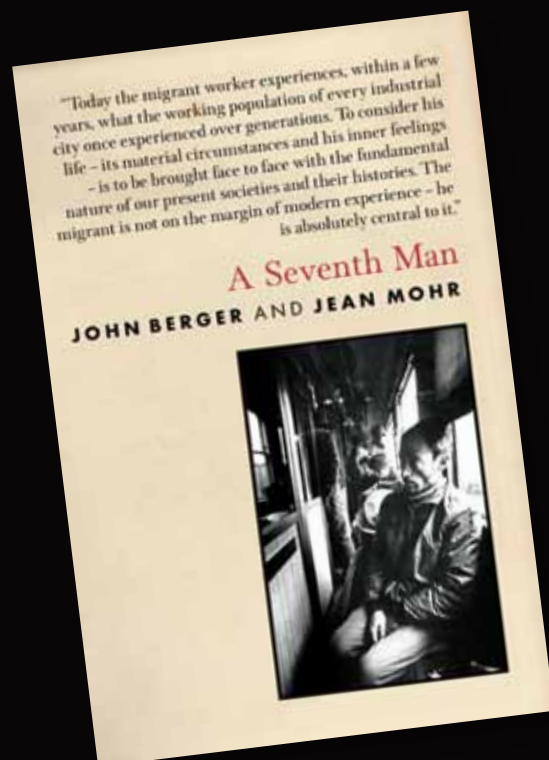
endeløse reserver i form av ghettos og shantytowns. Metropoler som Paris eller London har enorme menneskelige ressurser uten rettigheter, migrert fra tidligere kolonier. Enda nyere innvandring er blitt grunnlag for nye interne kolonier.

Berger er rask til å se den globale plyndringen. Hans verk er blitt en viktig kilde til å se de eksistensielle sidene av migrantenes hverdag: Deres arbeidsvilkår, bomønstre, matvaner, psykiske mønstre som opprettholdes og utfordres, hjemlengsel, eller forsøk på å gjenskepe det tapte hjemlandet. Som Berger skriver i *A Seventh Man*: «...to be homeless is to be nameless.» Eller «a friend came to me in a dream. And I asked in the dream: "Did you come by photograph or train?" All photographs are a form of transport and an expression of absence.»

Hva med det politiske spillet og kynismen som fører til hat og avstand, og ikke minst et mantra om inkludering og integrering? Tross komplekse utfordringer som migrasjon bærer med seg ligger det i prosessen at det er vi landflyktige som selv må bidra med at hjemløshet kan transformeres i de nye hjemlandene.

Her er livsverket til John Berger fullt av optimisme. Det ser vi i romaner som *To The Wedding* eller hans aller siste bok *Confabulations*.

Bergers optimisme kan illustreres av en personlig anekdote: Sist jeg traff John Berger var i London

John Berger
«A Seventh Man»
Verso Books 1975

hvor jeg hadde med min istykkerleste *And our faces, my heart, brief as photos*. I samtalen med Berger viste jeg ham en setning som jeg hadde markert med gul tusj. Berger likte den påpekingen og skrev samme setning på boka: «It is on the site of loss that hope is born...»

KHALID SALIMI
.....
SAMORA

Marina Salimi

Gabriel
Correa

Endre Dalen

Sara Flaaen
Licius

Selma
Benmalek

Astrid Fadnes

Elisabeth
Engebretsen

Eilif Hartwig

Loveleen
Rihel Brenna

Stein
Lillevolden

Ingrid Fadnes

Sakina
Benmalek

Noshin Saghir

Ari Gautier

2 DEN SYVENDE MULIGHETEN

Forfatter av *A Seventh Man*, John Berger døde 2. januar 2017.

5 LEDER: NORSKHET I UTVIKLING

6 IN THE GHETTO

Det danske Folketinget har vedtatt nok et skille i det danske samfunnet.

10 MANGFOLD AV ILDSJELER

Iffit Qureshi har portrettert 32 aktivister for et mer inkluderende samfunn.

16 FLUKTEN FRA FORDOMMENE

I NRK-serien *Flukt*, går Leo Ajkic i flyktningenes fotspor.

19 MER ENN EN DRÅPE UTENFORSKAP

Anmeldelse av *En Dråpe Midnatt* av Jason Timbuktu Diakité.

21 HAR LAGT BOMULLET PÅ HYLLE

Timbuktu møttes til samtale med Mustafa Can på Litteraturhuset i vinter.

24 MYE STÅR PÅ SPILL

REFLEKSJON: Spalte av Loveleen Rihel Brenna

26 MAKE NORWAY GREAT AGAIN

Høyre foreslår en nasjonal kulturkanon. Behøver vi virkelig mer identitetspolitikk nå?

29 NEKTER Å GI OPP KAMPEN

Preeti Agarwal ble diskriminert på grunn av nedsatt funksjonsevne.

30 LYRIKK OG TONER TIL MOTMÆLE

8. mars ble feiret på Melahuset.

32 EGG I PAPIRBÅTER

Billedkunstner Ermias Ekube har begitt seg ut på en reise gjennom usikre drømmer.

Flukten fra fordommene

Foto: NRK

34 EN STUM MUSIKAL

Anmeldelse av den Oscar-vinnende filmen *Moonlight* regissert av Barry Jenkins

36 STEIN MOT TEGLFLIS

Gjom lyder som «apokalyptisk opprørs-musikk», ifølge DJ og produsent Nan Kolè.

39 HJEMMEGRODD HIPHOP

Intervju med Awesomnia.

40 MUSIKALSK VEV FRA SAHARA

Oum har overskredet mange grenser både innen musikk og sosiale spørsmål.

42 SAMISKE KUNSTNERE PÅ BARRIKADENE

– Kunsten skriker! Og når den skriker er det fordi noe er fryktelig galt.

45 DYBDE OG POESI

Brødrene Fareed Ayaz og Abu Muhammad holdt qawwalikonserter på Melahuset.

46 LOMAX-KANONEN: SYNG HVA SOM HELST

Anmeldelse av plateantologien *Root Hog or Die – An Alan Lomax Centennial Tribute*.

50 ET CETERA

56 BAKSIDE: JHUMPA LAHIRI

SAMORA

– Magasinet som krysser grenser –

NR 1 - JANUAR-MARS 2017

39. årgang

Mariboegate 8

0183 Oslo

www.samora.no

samora@samora.no

Forsidefoto: Jason Timbuktu Diakité:
Christian Johanson / Aftenbladet / IBL
Bildbyrå / NTB Scanpix

8. mars i Melahuset: Unni Hjeltnes

Baksidefoto: Marco Delogo

Redaksjon

Selma Benmalek, Mohamed Abdi,
Ellen Stokland, Even Tømte &
Endre Dalen (redaksjonssekretær)

Redaksjonsråd

Mari K. Linløkken, Turid Heiberg,
S. Ananthakrishnan, Inger Aguilar
& Ashley Shiri

Ansvarlig redaktør

Khalid Salimi

Abonnement

(4 nr pr år):

kr 200 for enkeltpersoner

kr 250 for institusjoner

Bankkonto: 5005.06.28245

ISSN 0801 - 6992

Trykk:

UnitedPress

Samora utgis med støtte fra
Kulturrådet og Fritt Ord

KULTURRÅDET
Arts Council
Norway

Skribentene er selv ansvarlig for innholdet i Samoras artikler. Samora arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener å ha blitt urettmessig omtalt, kan henvende seg til redaksjonen eller Pressens Faglige Utvalg.

PFU er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund som behandler presseetiske spørsmål.
Adresse: PFU, Rådhusgt 17, 0101 Oslo

Samora er en partipolitisk uavhengig, livssynsnytt og økonomisk frittstående publikasjon.

Paneldebatt med Cathrine Sandnes, Nora Mehsen, Khamshajiny Gunaratnam, Mohamed Abdi og Torbjørn Røe Isaksen. Kadafi Zaman var ordstyrer og Thomas Hylland Eriksen innledet debatten på lanseringen av Antirasistisk.no. Foto: Peter Nicolacopoulos

Norskhet i utvikling

Antirasistisk Senters nye nettside, Antirasistisk.no, ble lansert på Kulturhuset med debatt og presentasjon 21. mars, selveste FN's internasjonale dag mot rasisme. – Nettsiden skal være en plattform for antirasistisk arbeid, sier Ervin Kohn i sin presentasjon av kvelden.

Det har vært en mangel på nettsider med en tydelig antirasistisk profil og Samora.no har lenge vært blant de få aktørene på feltet. Vi kan også bekrefte at pågangen er stor for å få publisert saker i Samora, unge som gamle, alle kjønn og legninger, såvel som svarte og hvite vil gjerne skrive. Det er gledelig hvis Antirasistisk.no kan utvide synsfeltet og forhåpentligvis endre tonen i den offentlige debatten på sikt.

Hvordan blir man norsk?

På Kulturhuset hadde over 100 personer møtt opp til lanseringen av nettsiden. Thomas Hylland Eriksen innledning, spøkefullt omtalt som en monolog, tok for seg hva som gjør en norsk, og hvordan «utlendinger» kan bli mer norske: «Ofte spør folk i Groruddalen, særlig ungdom og unge voksne: «Det er ett eller annet nordmennene vil at vi skal gjøre for å bli skikkelig integrert, men de sier aldri hva det er.» Til dette svarer Hylland Eriksen: «Herregud, har du ikke skjønnet det? Du må gå på ski. Da forsvinner både hudfarge, religion og aksent. Og det sier jeg bare delvis som en spøk.»

Etter Hylland Eriksen innledning fulgte blant annet en debatt med et uvanlig blandet panel. I debatten med Nora Mehsen, Cathrine Sandnes, Mohamed Abdi, Khamshajiny Gunaratnam og Torbjørn Røe Isaksen var temaet også «norskhet». Kadafi Zaman var ordstyrer og ledet debatten gjennom norske verdier, innvandring, julefeiring, integrering og «whitesplaining» som Cathrine Sandnes kalte Røe Isaksens forsøk på å gjøre seg forstått.

Multikulturens brød

Myndighetene bør heller jobbe for at mennesker på tvers av landegrenser, språk og kulturer lærer om hverandre, enn å snakke om «multikulturalismens død», som Røe Isaksen nylig har gjort. På den måten kan man virkelig inkludere den norske kulturarven i verdenssamfunnet.

Som Stein Lillevolden skriver i dette Samora om den samme Røe Isaksens forslag om å opprette en norsk kulturkanon: «En regjering som med alle midler motarbeider alt som minner om minoriteters identitetsmarkører, mener nå det er viktig å lage en identitetspolitikk for majoritetsbefolkningen. Med like perspektivløs maktfullkommenhet som Donald Trump, skal det bygges murer om landets rikdom – men kall det for all del kulturell rikdom – så det ikke høres ut som en gnien onkel Skrue på toppen av oljepengebingen.»

Norsk 2.0

På spørsmål fra Kadafi Zaman om hvordan han definerer sin norskhet, svarte Mohamed Abdi kvikt at «den er under utvikling». Det gjelder nok for mange, og ikke bare norsk-somalier og norsk-pakistanere.

Uansett hva slags bakgrunn menneskene som bor i Norge har, gjør vår migrasjon ut og inn av landet, et stadig mer globalisert kultur- og medielandskap og vennskap på tvers av etnisitet at det å være norsk kan og bør være noe annet i dag enn før.

ENDRE DALEN

SAMORA

In the Ghetto

Den 9. februar i år vedtok flertallet i det danske Folketinget nok et skille mellom det store danske vi, satt opp mot de uønskede fremmede, uansett om de så måtte ha dansk statsborgerskap:

«Folketinget konstaterer med bekymring, at der i dag er områder i Danmark, hvor andelen af efterkommere og indvandrere fra ikke-vestlige lande er over 50 %. Det er Folketingets opfattelse, at danskere ikke bør være i mindretal i boligområder i Danmark.»

STEIN LILLEVOLDEN

SAMORA

Bakgrunnen for det noe spesielle i at landets lovgivende forsamling plutselig begynner å vedta symbolske ønsker om endret befolkningssammensetning, var at Dansk Folkeparti påstod det var mer enn halvparten av beboerne i postnummer 2660 Brøndby Strand som hadde «ikke-vestlig bakgrunn». Her ser de glatt bort fra at flertallet faktisk er danske statsborgere, så de blir regnet som «innvandrere» selv om de er både 2. og 3. generasjon født i Danmark. Ordet «danskere» i Folketingets vedtak understreker derfor at en skal ikke tro det er nok å være danske statsborgere og ellers integrert etter alle kriterier, hvis du har «ikke-vestlige» gener.

Dansk definisjon av danskhet: Flæskesteg med brun sovs

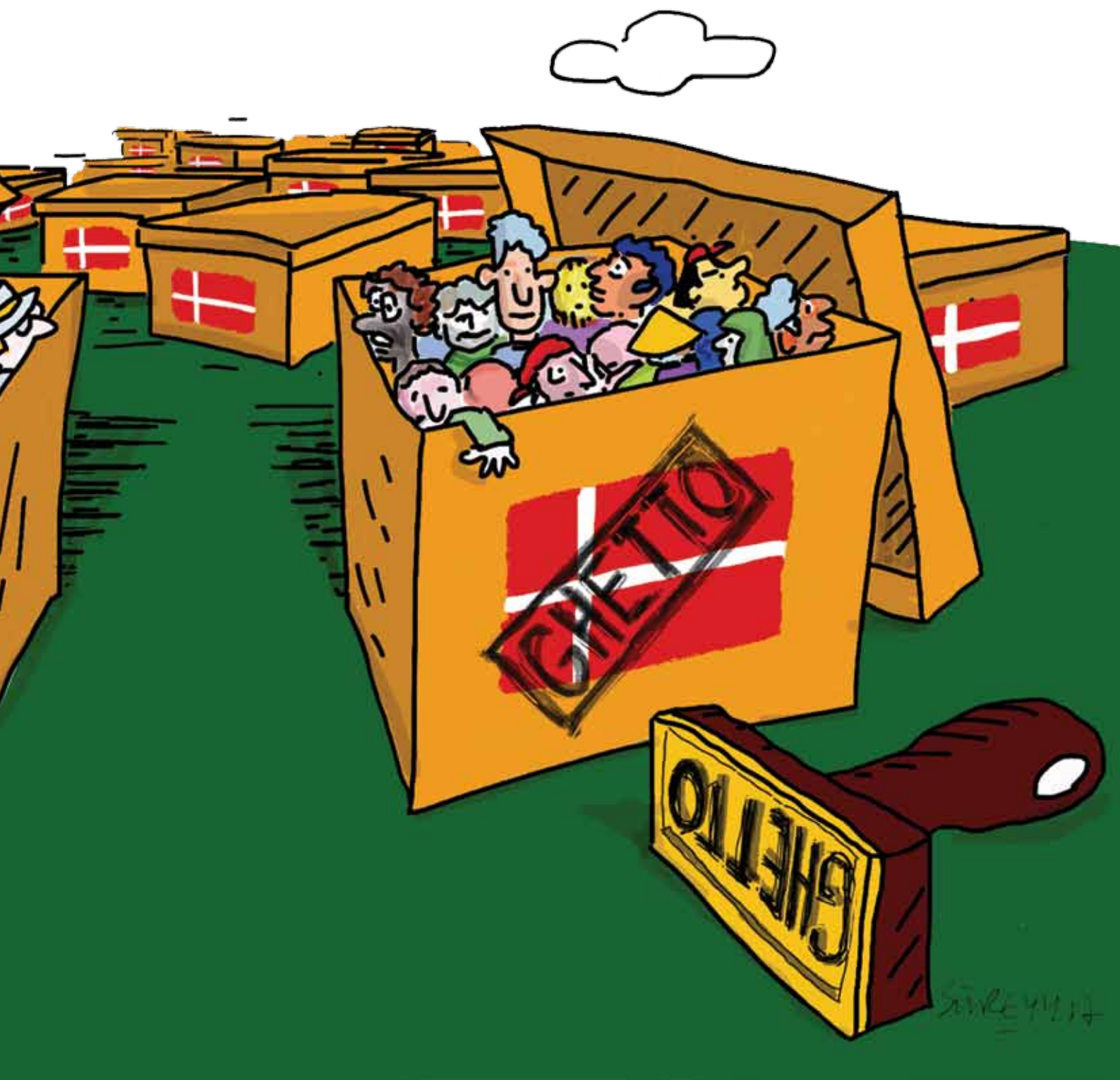
Min gode kollega Omar er født og oppvokst i 2660 Brøndby Strand syd for København. Han er dansk statsborger, noe hans far og farfar også er. Omar er fast ansatt i ungdomsinstitusjonen hvor jeg arbeider, i tillegg til at han helt hasardiøst arbeider som fast vikar i to andre institusjoner og derfor ofte arbeider dobbelt antall timer, noe som går i et Danmark med svak lovgivning rundt arbeidsmiljø og overtidbeskyttelse. Til tross for overdrevet stor arbeidsinnsats for det danske samfunn, blir Omar telt med i folketingsflertallets bekymring om de «fremmede» i Brøndby Strand.

Jeg har merket at på nesten alle møter vi er på i yrkesmessig sammenheng blir Omar spurt om hvor han er fra, og når han som sant er svarer Brøndby Strand, blir utspøreren alltid underlig i ansiktet, før

«I en stor medborgerskabsundersøkelse nylig viste det seg at 47 prosent av innvandrerne identifiserte seg som «dansk med kulturell bakgrunn fra annet land»,

slik som Nasser Khader, mens 22 prosent følte seg helt danske. Det er altså ikke noe flertall av «fremmede», slik politikerne anfører i sin skremselskampanje.»

Illustrasjon: Sureyya Aydin

det uavvendelige spørsmål, om hvor han *egentlig* er fra stilles. Når så Omar med et smil svarer København, blir utspørrene gjerne sure og går. Omar er da også bare en fanatiker!

Og fanatiker er han helt klart. Altså ikke en muslimsk fanatiker, men en fanatisk supporter av Brøndbys fotballag, noe som gjør at jeg, som fjeldabe, må stå til rette for alt latterlig FCKs trener Ståle Solbakken sier om arvefienden Brøndby. Heldigvis er det kun når Solbakken unntaksvis blir teksten i sportssendingene at folk virkelig får med seg hvor mye dumt den norske treneren slenger rundt seg med.

Ghettolistens groteske paradenummer

Det nye vedtaket i Folketinget føyer seg inn i en lang rekke lignende manifestasjoner av dansk skillelinjepolitikk. Vedtaket bygger videre på dansk kriminal- og sosialpolitikks groteske paradenummer: Den Danske Ghattolisten over særlig utsatte boligområder. Her definerer myndighetene ghetto-områder etter fem parametre, hvorav tre skal være oppfylt for å bli ghetto-stemplet:

I et område med minst 1000 innbyggere skal befolknings-andelen med innvandrerbakgrunn fra ikke-vestlige land, inkludert deres etterkommere, være høyere enn 50 prosent, andelen beboere som verken har tilknytning til arbeid eller er i utdanning skal overstige 40 prosent i gjennomsnitt de siste fire år, andelen dømte for overtredelse av

straffeloven, våpenloven eller loven om euforiserende stoffer (tilsvarende legemiddeloven og narkotikalovgivningen i Norge) skal overstige 2,7 prosent av beboerne over 18 år, andelen av beboere i alderen 30-59 år som kun har grunnskole ligge på minst 50 prosent, og til sist, den gjennomsnittlige bruttoinntekt for skattepliktige skal være lavere enn 55 prosent av gjennomsnittet for samme gruppe i regionen.

«Ghettobegrepet er så deilig selvoppyllende for nedskjæringspolitikere, fordi det plasserer all skyld for samfunnsproblemer hos en klart definert gruppe som kan utstøtes og deretter virkelig bli et ghettoproblem.»

Something is Rotten in the State of Denmark

Det er for tiden utropt 25 ghetto-områder i Danmark, konsentrert i de større byområdene. Nå skulle en tro at utslag på disse parametrene ville utløse en betydelig sosial innsats, men i praksis er det politi, kriminalisering og repressive tiltak som får størst fokus i dansk politikk. Og med årets drastiske nedskjæring i kontanthjelpen/

sosialpengene, har fattigdomsproblemet virkelig økt massivt i omfang. Det før nevnte fokusområdet Brøndby Strand oppfyller overhodet ikke kriteriene for å være ghettoområde, men har likevel blitt syndebukk i regjeringspartienes symbolpolitikk, antakelig for å illudere handlekraft.

De konservatives talsmann i saken, Nasser Khader, regner seg selv som dansk med syrisk bakgrunn, men han mener det ikke er noen direkte sammenheng mellom statsborgerskap og det å være dansk.

Selv om flertallet i Brøndby Strand har dansk statsborgerskap, må de ikke tro de er danske. I en stor medborgerskapsundersøkelse nylig viste det seg at 47 prosent av innvanderne identifiserte seg som «dansk med kulturell bakgrunn fra annet land», slik som Nasser Khader, mens 22 prosent følte seg helt danske. Det er altså ikke noe flertall av «fremmede», slik politikerne anfører i sin skremselskampanje.

Nørrebrox

Jeg har bodd og arbeidet på indre Nørrebro

i København i mer enn ti år. Dette er et område med mange sosiale og klassemessige spenninger, men med så blandet befolkningssammensetning at vi for øyeblikket er fri for ghetto-stempelet. Samtidig, hvis du spør en danske om hvor det er ghettotilstander, vil de fleste hurtig nevne Nørrebro. Det absurde er at jeg, til tross for mitt lange strafferegister og kontrære forhold til nasjonalisme, bidrar til å trekke ghettoen ut av Nørrebro, fordi jeg er førstegenerasjonsinnvandrer fra et vestlig land. De jeg arbeider med, derimot, født og oppvokst på Nørrebro som de er, blir likevel rangert som annen-, tredje- og fjerdegenerasjonsinnvandrere og blir sett på som et ghettoproblem.

Ghettobegrepet brukes mye oftere som kulturell fordømmelse, enn til å tydeliggjøre økonomiske årsaker. Men det danske kulturbegrepet er fleksibelt i forhold til hvem man vil skille seg ut fra. Som vegetarianer spiser jeg selvfølgelig ikke dansk flesk og gris, og mens dette nå har blitt hipt, blir muslimers tabu mot svin gjort til et enormt problem i skoler og barnehager. Som avholdsmann drikker jeg ikke alkohol, men det er muslimers avhold som blir sett på som manglende integrering i den påståtte danske hygge. Jeg er ikke medlem av Folkekirken og har ikke noe forhold til den kristne kultur, men det er ikke ateisme som sjokkerer lengre. Jeg snakker dansk med tydelig norsk aksent, og jeg skriver dansk med plutselige norske feilstavinger og ordstillinger, men det er ikke noe hinder i arbeidsmarkedet så lenge jeg er hvit og ikke-muslimsk, mens jeg legger merke til at mine feilfritt danskstalende venner ofte blir snakket langsomt og tydelig til, slik at de skal forstå...

Elvis' Vicious Circle

Ghettobegrepet er så deilig selvoppfyllende for nedskjæringspolitikere, fordi det plasserer all skyld for samfunnsproblemer hos en klart definert gruppe som kan utstøtes og deretter virkelig bli et ghetto-problem. Så behøver man ikke si noe om årsaker til arbeidsløshet, dårlige boliger, elendige skoler og alle nedskjæringer på det sosiale område. Selv Mac Davis, mannen som skrev den klassiske Elvis-låten «In the Ghetto», hadde større samfunnsinnsikt enn dagens politikere.

Sangen het da også i utgangspunktet «Vicious Circle», og beskrev den onde sirkelen av sosial bakgrunn, fattigdom, hjemløshet, kriminalisering, vold og fremtidsløshet, frem til den unge hovedpersonen ble skutt av politiet. Men «Vicious Circle» ble for akademisk for Elvis, så han valgte som de danske politikere å kalle det ghetto. De danske politikernes ghettosang er likevel en langt mer repressiv nidvise. Hvordan mener de at man løser samfunnsproblemer ved å utrope en allerede underprivilegert gruppe til

annenrangs borgere, og samtidig hovedårsaken til samfunnets problemer?

Divide et impera

Lovgiverne i Folketinget står i en posisjon der de, gjennom økonomiske prioriteringer, kan utjevne sosiale forhold til fordel for felleskapet og de nye generasjoner. I stedet angriper de systematisk velferdsstaten, undergraver utdannelsessystemet og det sosiale sikkerhetsnett ved å angripe sosialstøtten, arbeidsløshetsbidragene og boligstøtten, foretar kraftig reduksjon i psykiatri og helsevesen, innfører straff uten forebygging og resosialisering, og gjør innhugg mot barns trygghet og ungdomstiltak. Så lenge man holder gryten på kokepunktet når det gjelder muslimer, flyktninger og innvandrere, kan en splitte og herske og ikke bli ansvarliggjort for sin politikk. Det er aldri noen tvil om hva Dansk Folkeparti bygger sin politikk på. Det er langt mer skremmende at de skiftende regjeringspartiene de siste tre år har latt seg styre av denne politikken, og til og med utviklet stadig flere skillelinjer for å dele samfunnet opp i verdige og uverdige borgere.

«Politikerne snakker om manglende integrering, men er selv er de største motarbeidere av integrering av alle, og radikaliserer langt flere enn rablende imamer noen sinne vil kunne oppnå.»

Det mest foruroligende er at det siste vedtaket i Folketingets uendelige rekke av muslim-bashing faktisk ikke har vakt særlig oppsikt, fordi utdefineringen av «de andre» i det danske samfunnet har blitt en daglig foreteelse av dansk ukultur. Vedtaket glir bare inn i den utmattende hetsen vi er så vant til, og som har blitt en helt overveldende samfunnstilstand man knapt aner hvordan man skal møte. Politikerne snakker

om manglende integrering, men er selv er de største motarbeidere av integrering av alle, og radikaliserer langt flere enn rablende imamer noen sinne vil kunne oppnå. Det lekes med farlige ord og skillelinjer, og motstanden er dessverre snart brutt ned.

Filologen og holocaust-overleveren Viktor Klemperer skrev boken *Lingua Tertii Imperii – Det tredje Rikets språk*, om språkets føringer og betydning for hvordan jødene ble utdefinert som mennesker, deres påfølgende plassering i ghettoer og veien derfra til den endelige utryddelse:

«Ord kan virke som bitte små doser arsenik: De sluges ubemærket, de synes ikke at have nogen virkning, men efter nogen tid viser giftens virkning sig alligevel». ❸

Per Fugelli og Iffit Qureshi på åpningen av utstillingen *Aktivistene*.

Foto: Samora / Elisabeth Engebretsen

Mangfold av ildsjeler

Fotojournalist Iffit Qureshi har portrettert 32 aktivister som har trosset motgang og stått i kampene for et mer inkluderende samfunn. – Aktivistene har blitt heltene mine. Nå håper jeg de kan bli deres helter også, sier Qureshi.

ELISABETH ENGBRETSSEN

SAMORA

230 mennesker deltok under åpningen av utstillingen *Aktivistene* i storsalen på Interkulturelt Museum (IKM). Bygget var tidligere en del av Grønland politistasjon, noe konferansier og førstekonservator Anders Bettum trakk frem under åpningen av utstillingen:

– Temaer i forbindelse med frihetsberøvelse har vært et gjennomgangstema i tidligere utstillinger, men denne gangen velger vi å snu på det. Nå skal det handle om frihetserobring. Jeg håper aktivistene vil bevege og inspirere dere.

Fotograf Qureshi entrer scenen og forklarer hvordan idéen startet for fire år siden.

– På skolen lærer elever om ikoner som Mahatma Gandhi og Martin Luther King jr., men jeg savnet mer informasjon om norske aktivister, forteller hun.

Jo mer research Qureshi gjorde, jo mer fascinert ble fotografen av historiene hun fant.

– I utgangspunktet skulle jeg samle tjue portretter, men jo mer jeg undersøkte, jo flere intervjuer ble det, forklarer hun lattermildt.

Flerkulturelle fredsforkjempere

I utstillingen blir publikum kjent med et mangfold av ildsjeler, som Nora Mehse, Asta Busingye Lydersen, Kim Friele, Arild Knutsen, Per Fugelli, Marte W. Goksøyr og Safia Abdi Haase. De har kjempet for rettigheter for skeive muslimer, mangfold i kunst- og kulturlivet, og imot kriminalisering av homofile, dehumanisering av narkomane, rasisme, diskriminering av funksjonshemmede og kjønnslemlestelse av kvinner. Flere av aktivistenes innsats har bidratt til lovendringer.

– Dette er den utstillingen som har gjort sterkest inntrykk på meg, forteller en tydelig beveget Qureshi.

Fotografen og foredragsholderen har flere populære utstillinger bak seg, som *Fra tall til menneske* og *Humans of Oslo*. Sistnevnte ble utgitt i bokform på Gyldendal i 2015, med tittelen *Oslofolk - En kjærlighetserklæring til byen*.

Men å jobbe med prosjektet *Aktivistene*, har gjort noe med Qureshi.

– Det har vært sterke intervjuer og mye følelser underveis. Å se hvor mange ulike mennesker som er samlet i kveld, som representerer forskjellige interesser, kulturer og religioner. Det opplever jeg som svært meningsfullt, forklarer fotografen.

I løpet av prosjektet ble Qureshi overrasket over at hun kunne identifisere seg med aktivistenes historier.

– Hva hadde jeg til felles med en aktivist som kjempet for transpersoners rettigheter? Ingenting, tenkte jeg. Men vi hadde noe grunnleggende til felles – vi undertrykker alle deler av identiteten vår for å tilfredsstille samfunnets normer. Men behøver vi egentlig det? spør fotojournalisten retorisk.

Appell fra aktivistene

To musikalske innslag ble fremført av Farida Bolseth Benounis, etterfulgt av innlegg fra to av aktivistene, Per Fugelli og Kim Friele. Samfunnsdebattant Fugelli talte om det eksistensielle ved aktivisme:

– Det er ikke nok for skapningen menneske å være i live. Vi vil mer. Vi trenger mening.

Fugelli beskriver livet som et produkt av kropp, ånd og flokk. Det er i flokken aktivistene finner sin styrke, og for noen, sin besettelse.

– Alle har behov for å føle seg verdig nok. Å bli godtatt fordi du er deg. Dette hadde vært lettere om samfunnet lot være å sortere mennesker, – etter hud, gud, evner, kropp og seksualitet.

Videre forklarer Fugelli viktigheten av handlingsrom og muligheten til å stå fritt til å bevege seg mot egne mål.

– Prestasjonsdyrking fører til forakt for svakhet. Frihet oppnår vi best i en flokk som finner glede ved avvik, sier han.

Aktivist Kim Friele sier i innlegget sitt at hun kjenner seg igjen i beskrivelsen avvik.

Hun var den første i Norge som sto åpent frem som homofil under eget navn. 81-åringen har oppnådd mange seire, som opphevelsen av sykdomsdiagnosen «homofili» i 1978, opphevelse av straffeforbudet mot homofile handlinger mellom

Farida Bolseth Benounis.

Foto: Samora / Elisabeth Engebretsen

menn og rett til partnerskap for homofile og lesbiske.

Men å stå i frontlinjen i kampen har kostet. Friele har opplevd å få huset sitt nedtagget, blitt banket opp og mottatt telefoner med drapstrusler.

– Kampene har svidd. Som aktivist må du være forberedt på hva du går til. Aktivisme er ikke alltid en fløyel-landing. Du må være innstilt på å bli en kriger, og ikke gape over mer enn det du kan takle, understreker hun.

Historier fra enkeltindivider

En viktig sponsor i forbindelse med utstillingen *Aktivistene* er stiftelsen Fritt Ord. Den formelle åpningen ble derfor foretatt av direktør i Fritt Ord, Knut Olav Åmås. Han la vekt på hva som gjør et menneske til aktivist og hvordan vi påvirkes av et budskap.

– Jeg har tenkt mye på hva det er som gjør at en sak gjør inntrykk på oss mennesker. Hva det er som får oss til å innse at noe er virkelig viktig. Til syvende og sist tror jeg ikke det handler om partiprogrammer, teorier, ideologier, filmer, bøker eller avisartikler.

Åmås tar en pause og fortsetter:

– Når jeg spør folk om hvor engasjementet deres kommer fra, er svaret at det først og fremst handler om møter med enkeltmennesker. Aktivismen begynner med at du våger å si ifra når du opplever urettferdighet rundt deg og viser utholdenhet når du møter motstand. 📍

Utstillingen kan sees frem til august 2017.

«Prestasjonsdyrking fører til forakt for svakhet. Frihet oppnår vi best i en flokk som finner glede ved avvik.»

Utstilling: **Aktivistene**

Portretter av 32 Aktivister står utstilt på Interkulturelt museum frem til august 2017. Her er 10 av dem.

Iffit Qureshi har fotografert og intervjuet aktivistene.

SAK: PROSTITUERTES RETTIGHETER

«Da jeg startet arbeidet blant prostituerte i 1983 hos Pro Sentret, mente også jeg at prostitusjon var vold mot kvinner og at alle var ofre. Men jeg traff så mange kvinner som ikke passet inn i offerbildet, at jeg endret holdningen min.»

Liv Jessen

SAK: ANTIRASISME OG KULTURELT MANGFOLD

«Selv om migrasjon har vært naturlig i norsk historie til alle tider, så vi at innvandring nå var i sentrum av politikken i Norge. Rasisme ble brukt i den vestlige verden som beskyttelse mot en mer rettferdig omfordeling av rikdom. Det var her blant annet Antirasistisk Senter var på plass for å fremme minoritetenes rettigheter.»

Khalid Salimi

SAK: SAMENES RETTIGHETER

«Samene var utsatt for en fornorskingsprosess fra kirken, den norske stat og majoritetssamfunnet. Resultatet var at vi ble løsrevet fra vår kultur og vår jord, og vi ble nektet retten til å snakke vårt eget språk. En del av assimileringprosessen var å sende barn på internatskoler, som var en forferdelig og traumatisk opplevelse. Vi var rett og slett opplært til å tro at vi var dumme, avskyelige og primitive.»

Ole Henrik Magga

**SAK:
MINORITETSKVINNERS
RETTIGHETER**

«MiRA-Senteret er det eneste av sitt slag i Norden. Sammen klarte vi å snu debatten fra å dreie seg om stereotypiske forestillinger om stakkarslige og undertrykte innvandrerkvinner, til å dreie seg om hvilken ressurs innvandrerkvinnene er for samfunnet.»

Fakhra Salimi

**SAK:
FLYKTNINGERS RETTIGHETER**

«Da jeg ble oppmerksom på situasjonen til flyktningene på Tøyen i Oslo, bestemte jeg meg for å bidra. Mange manglet mat, og siden jeg driver en del restauranter, var det helt naturlig å gjøre noe. Etter hvert ble vår aksjon større og større, og andre restauranter bidro. Vi fikk en ordning hvor flere restauranter tok seg av matbehovet for forskjellige dager.»

Jan Vardøen

**SAK:
MANGFOLD I KUNST-
OG KULTURLIVET**

«Min drivkraft er at jeg elsker Norge, og den du elsker må du tørre å krangle med og gå i krigen for. I dag ser vi svarte og brune ansikter både på TV, teater og film, men det skjedde ikke av seg selv. Forandring skjer fordi noen tør lage bråk.»

Asta Busingye Lydersen

**SAK:
INSTITUSJONALISERT RASISME**

«I 1993 startet vi OMOD, og gjennom årene har vi lyktes i å sette likeverd i offentlige tjenester på dagsordenen. Lover har blitt forandret, og vi ser at det har vært noen positive forandringer i holdninger. Vi må aldri glemme at rettferd forsinket, er rettferd forminsket.»

Akhenaton Oddvar De Leon

**SAK:
MENNESKEVERD**

«Det var jævlig uhyggelig å se hvordan det vokste inn en forestilling i norske hoder om at samene var laverestående mennesker. I buss- eller butikk-køer var det bygd inn en automatikk om at samene var annenrangs borgere, og derfor fikk de norske gå først. Det var virkelig et sjokk for meg å oppleve.»

Per Fugelli

**SAK:
HOMOFILES RETTIGHETER**

«Jeg var en av de første lesbiske som kom ut av skapet. Det var helt tilbake i 1960, da homoseksualitet ble sett på som en sykdom. Folk ble sparket fra jobbene sine og mange ble fryst ut av storsamfunnet. Jeg ble til og med hindret i å komme inn i USA i tolv år fordi jeg var åpent homofil. Det var visstnok en smittsom sykdom!»

Kim Friele

**SAK:
BARNES RETTIGHETER**

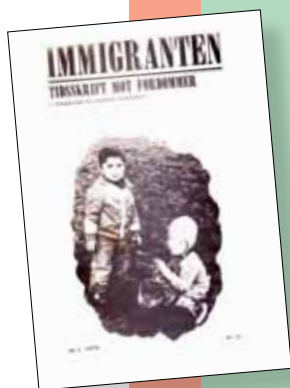
«Jeg ser ikke på meg selv som en renspekka aktivist. Jeg vil heller sitte ved et bord og forsøke å finne løsninger. Men av og til må det litt aktivisme til for å vekke folks bevissthet.»

Cecilia Dinardi

Aktivistene i utstillingen:

Arild Knutsen
Akhenaton Oddvar De Leon
Anne Sender
Asta Busingye Lydersen
Bård Stensli
Cecilia Dinardi
Fakhra Salimi
Forandringsfabrikken
Jan Vardøen
Jeanette John Solstad Remø
Ivar Johansen
Karl Eldar Evang
Kim Friele
Liv Tørres
Mahmood Amiry-Moghaddam
Manuela Ramin-Osmundsen
Odd-Cato Kristiansen
Nora Mehlsen
Ole Henrik Magga
Siri Sunde
Thomas Talawa Prestø
Torild Skard
Tove Smaadahl
Lubna Mehdi
Khalid Salimi
Liv Jessen
Sumeet Singh
Ahmed Fawad Ashraf
Marte Wexelen Goksøyr
Per Fugelli
Safia Abdi Haase
Odd Einar Dørum

Samora gjennom 38 år

1979 Studenter går rundt i Oslo på 1. mai og selger den første utgaven av Immigranten for 8 kroner per stykk. Halvparten av studentene er født i Norge, halvparten i andre land, halvparten er kvinner halvparten er menn. Siden høsten 1978 har disse jobbet med artikler til tidsskriftet, satt typografi og brukt lommepengene til trykking. Tidsskriftet setter seg som mål å bekjempe fordommer og øke bevisstheten rundt migrasjon og kunnskap om rasisme. Når 1. mai er over, samles pengene som er inntjent for å betale trykkeriregningen, og settes av til trykkingen av Immigranten nummer 2, som kommer ut den påfølgende høsten.

1982 En av Norges første lokalradioer Radio Immigranten (senere Tellus Radio) vokser ut av tidsskriftet og har sendinger på 12 språk.

1983 Miljøet rundt Immigranten etablerer Antirasistisk Senter. Her brukes all kunnskapen og kompetansen opparbeidet med magasinet til å skape en bred institusjon som fortsatt setter premisser i samfunnsdebatten i dag. Andre institusjoner som Nordic Black Theatre og Foreign Women's Group (seinere MiRA-senteret) dannes av personer som også var aktive i Antirasistisk Senter, Immigranten og Radio Immigranten.

1986 SOS Rasisme etableres i Norge med over 100 lokallag over hele landet. Immigranten skifter navn til SOS-magasinet, noe som illustrerer den sentrale rollen tidsskriftet hadde. Et år senere skifter magasinet til sitt nåværende navn: Samora Magasin.

1993 SOS Rasisme og Antirasistisk Senter skiller lag. Samora Magasin er fortsatt tilknyttet Antirasistisk Senter.

1996 Khalid Salimi slutter som leder for Antirasistisk Senter, og blir nestleder i Norsk Kulturråd. Samora Magasin skilles ut fra Antirasistisk Senter og blir en egen stiftelse med kulturpolitisk profil.

2001 Melafestivalen etableres og holder til i Samoras kontorer. Melafestivalen har formidling av kultur som grunnlag for nøytrale møteplasser og jobber med rekruttering av rollemodeller, kunnskap, kompetanseheving og entreprenørskap.

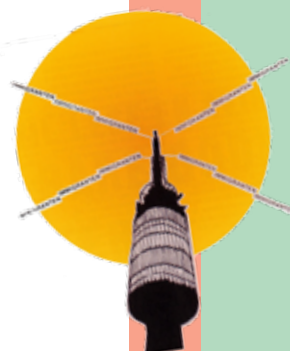
2016 Melahuset åpner i Mariboes gate i Oslo sentrum. Her samles erfaring og kunnskap med det formål å skape en kunnskapsarena for det flerkulturelle Norge, en møteplass for utøvere og publikum fra ulike kulturer og tradisjoner, og et «samfunnshus» etter den britisk-amerikanske «Community Centre»-modellen. Samora Magasin, Melafestivalen og Melahuset deler stadig kontorlokale.

2017 Bladet som i 1979 kostet 8 kroner per utgave, har nå like mye en profil som gjenspeiler Immigrantens målsetting om å bekjempe rasisme som ved oppstarten, som Melas rolle i det moderne flerkulturelle Norge.

I 2017 ser Samora Magasin seg nødt til å øke abonnementsprisen fra 150 til 200 kroner per år for privatpersoner grunnet økningen i portoutgifter de siste årene. Samora vil fortsette å levere dagsaktuelt stoff og artikler om temaer som kommer til å være relevante i samfunnsdebatten i mange år fremover.

mela huset

I dokumentarserien *Flukt* tar programleder Leo Ajkic seg god tid til å snakke med menneskene han møter på reisen. Hvem er de, hvorfor flykter de, hva har de opplevd?
Alle foto: Pandora/NRK

Flukten fra fordommene

I den nylig lanserte NRK-serien «Flukt», går Leo Ajkic i flyktningenes fotspor. Han fokuserer på både de gode og de vonde historiene – og også på hvordan velkomsten på endestasjonen utspiller seg. Hvordan kan vi bidra til å skape en positiv forandring i andres liv? Ajkic er nylig tildelt Fritt Ords honnørpris.

SARA FLAAEN LICIUS

SAMORA

Har du en familie? Har du noen som betyr så mye for deg, at du ville risikert livet ditt for at vedkommende skulle få det bedre? Ja, selvfølgelig, tenker du kanskje. Men hvor nøye har

du egentlig tenkt over at denne problemstillingen faktisk er en stor del av hverdagen til mange millioner mennesker på flukt rundt om i verden?

På tross av at «Flukt» er en kort dokumentarserie på bare fem episoder, er innholdet svært givende, viktig og aktuelt. Programleder Leo Ajkic flyktet selv fra hjemlandet sitt, Bosnia-Hercegovina, da han var syv år. Med dette setter han et personlig preg på episodene, og jeg som seer føler meg nærmere konflikten. Dette er en veltatt, informativ dokumentar som gjør et svært godt forsøk på å skape åpenhet og utrydde fordommer.

Fokus på individet

Programleder Leo tar seg god tid til å snakke med menneskene han møter på reisen. Hvem er de, hvorfor flykter de, hva har de opplevd? Åpne spørsmål fører til gode samtaler, og følelsen av likhet er hva jeg sitter igjen med. Vi ser mennesker i hverdagslige situasjoner, og det blir åpenbart hvor

like vi er – på tross av avstander og kulturforskjeller. Fordommer jeg ikke engang var klar over at jeg hadde, blir oppløst.

Det er lett for oss her i Norge å se på våre «nye landsmenn» som en masse, en strøm. Kanskje føles det litt invaderende, skummelt eller feil at det kommer så mange nye. Vi har en tendens til å være skeptiske mot alt som er fremmed, men dersom man gir det en sjanse, oppdager man gjerne at det ikke var helt som man trodde. Dette er intet unntak.

Alle historiene vi får innblikk i er ulike, men likevel preget av tragedie og lidelse. I mine øyne er dette individrettede fokuset en av de viktigste kvalitetene ved dokumentaren. Det bringer oss nærmere. Det handler ikke om de store tallene vi hører om i media, det handler om hvert enkelt liv. Mennesker som tilbringer angstfulle timer i overfylte båter, mennesker som blir adskilt fra sine kjære, mennesker som er evig takknemlige for å ha fått sjansen til et bedre liv.

Minsker gapet

Serien bidrar i stor grad til å minne oss om at gapet mellom oss og dem ikke er så stort som vi noen ganger skal ha det til. Vi har alle barn som liker å tegne, som leker med klinkkekuler og som lager klappeleker. Vi har alle Facebook og smartphone. Vi har alle drømmer. Vi vil være trygge. Både unge og gamle har greie engelskkunnskaper. De fleste av oss har god utdanning og vil ha en jobb å gå til hver dag. «Flukt» forsøker å kaste lys på det faktum at barrieren som våre overfladiske fordommer utgjør, faktisk bremser fellesskapets fremgang.

Fordommer oppstår av skepsis som følge av mangel på kunnskap. De aller fleste av oss kan umulig sette oss inn i hvordan veien hit har vært, det er helt naturlig. Det gjør det derimot så lett å glemme at disse menneskene; de nye naboene, kassadamen med gebrokket norsk – faktisk har levd i livsfare. «Flukt» tilbyr en kunnskap jeg tror vil bidra til at vi tør innta en mer åpen tankegang og utfordre våre egne holdninger.

Selv om det er mye fokus på det vanskelige, er Ajkic tydelig i sin oppfordring: «Jeg vil ikke at vi bare skal se på dem som mennesker i nød, traumatiserte og frustrerte. Vi må også tenke at dette er 34 000 muligheter, hver dag». Det flyktningene har opplevd på veien hit, vil de alltid bære med seg. Likevel gjenstår det ikke særlig mye mer enn å se fremover. Integreringen er den siste, gjenstående biten av reisen – og den må vi gå sammen med dem.

Hverdagshelter

Seriens siste episode handler om det Ajkic omtaler som «det vanskeligste til slutt». Hvordan ønsker vi dem velkommen hit? I lys av sin egen, turbulente første-tid i Norge, ber han ikke om noe mer enn åpenhet, nysgjerrighet og tålmodighet. I tiden etter

«Fordommer jeg ikke engang var klar over at jeg hadde, blir oppløst.»

Ajkics personlige flukthistorier og følelsesuttrykk som følge av det han får oppleve på reisen, bidrar til å gi serien et ekstra preg av virkelighet.

at han kom hit, kjente han på en rastløshet som etter hvert fikk han inn i diverse vanskeligheter. Heldigvis hadde han gode mennesker rundt seg som tok ansvar for integrering og styrte ham i en annen retning. «Folkene man treffer på veien kan endre alt», sier Ajkic. Så enkelt kan det være.

Det føles kanskje mest komfortabelt å sitte i sofaen foran TV-en og riste på hodet over alle flyktningene som kommer, og alle utfordringene det skaper. Men serien viser hvordan integrering er noe vi alle har ansvaret for. Du trenger ikke jobbe i UDI, du trenger ikke melde deg som frivillig – det kan være nok å være en god venn, lærer eller nabo.

Personlig perspektiv

«Jeg husker angst, frykt, redsel... alle følelser som et barn kanskje ikke burde kjenne på så tidlig», forteller Ajkic om den usikre tiden før han kom til Norge. Både Ajkics personlige flukthistorier og følelsesuttrykk som følge av det han får oppleve på reisen, bidrar til å gi serien et ekstra preg av virkelighet.

Måten hans personlige historie er flettet inn i dokumentaren på, er gjort på en virkningsfull måte, som en rød tråd igjennom episodene. At det er nettopp Leo Ajkic som er programleder, er akkurat det som gir serien det lille ekstra. Han overlevde flukten og

ble integrert i Norge. Han er et levende bevis på hvor bra det kan gå, på hvordan mange av disse tunge historiene kan få en god slutt.

Gylden middelvei

I dokumentaren får vi også se flyktningkrisen fra den andre siden. Ajkic møter dem som tar imot flyktningene som kommer til Europa – først redningsmannskapet langs kysten, så myndighetene. Det er selvsagt at man ikke kan hjelpe alle. Alle kan ikke få bli, mange av de strenge reglene rundt opp-

holdstillatelse er nødvendige. «Om du er for eller imot UDIs regler er opp til deg. Du er ikke rasist selv om du er for strenge regler», presiserer Ajkic. Han mener fokus på åpen debatt er viktig – at alle meninger skal slippe til, også de mer radikale og politisk ukorrekte.

Det faktum at Ajkic aktivt oppsøker og forsøker å fremme ulike sider av saken, gjør dette til en dokumentar som kan treffe de aller fleste. For å utrydde fordommer, gir den oss informasjon og en bredere forståelse av hvordan det er å være flyktning. Likevel oppfordrer den oss til å ha egne meninger og selv avgjøre vårt eventuelle politiske ståsted. 9

.....
«Du trenger ikke jobbe i
UDI, du trenger ikke melde
deg som frivillig – det kan
være nok å være en god
venn, lærer eller nabo.»
.....

Rappen treffer meg med full styrke. De svarte rapperne ser ut som meg og jeg forstår hva de snakker om, skriver Jason i boka «En dråpe midnatt». Christian Johanson /Aftonbladet /IBL Bildbyrå / NTB Scanpix

Mer enn en dråpe utenforskap

I vinter kom Jason Diakitè ut med familiehistorien *En dråpe Midnatt*. Dette er ikke hvilken som helst skandinavisk familiebiografi. Jasons fortid handler om slaveri, KKK, uendelige bomullsmarker, kampen for å overleve, amerikansk politikk, blod, tårer og en sterk lengsel etter tilhørighet. Aller mest handler det om å vokse opp som en «niggerdritt» i en skolegård i Skåne, og om å bli rapper.

MARINA SALIMI

SAMORA

Jason Michael Bosak Diakitè, vi kjenner han som rapperen Timbuktu, han med de skånske skarre-r'ene og slående tekster om livet. Han som har fått priser for å være et godt forbilde og fronter de gode sakene. Så lenge han kan huske tilbake har han stilt seg spørsmålene: Hvem er mitt folk? Hvor er hjemmet mitt? Hvem er jeg? – Jeg var aldri amerikaner, aldri svensk, aldri hvit, aldri svart. Jeg var ingenmannslandet i verden.

Med amerikanske foreldre, en hvit og en svart, oppvokst i Skåne i Sverige, har han alltid spurt seg: Må jeg ha ett hjem? Må jeg ha én opprinnelse?

Hudfargen som definerer din plass

Jason er født og vokst opp i Sverige, han kan språket, kulturen, han er glad i nordlyset, kjenner sin Bellman og har danset til Carola.

– Likevel har jeg alltid båret med meg den murrende følelsen av at jeg bare er en gjest i andres hjem. Kan jeg virkelig lukke opp kjøleskapsdøra og bare forsyne meg av det som er der? Må jeg passe meg så jeg ikke ødelegger noe lettknuselig? Får jeg bli her så lenge jeg vil? Kan jeg slippe å bli redusert til «den andre»?

Jason Timbuktu Diakité
«En dråpe midnatt»
Kagge Forlag

Vi hører om den såre mobbingen som foreldrene ikke ser. Kanskje de tror at de idylliske gatene i Lund beskytter sønnen mot rasismen de kjenner fra hjemlandet USA?

– Niggerdritt har vært mellomnavnet mitt i årevis. Skjellsordene preller ikke av på meg. Smerten forsvinner ikke. Ubevisst lar jeg omgivelsenes syn på meg bli virkelighet gjennom å svare med stillhet og vende forakten innover.

Er jeg en av dere?

Da foreldrene ble skilt, og han som seksåring får en liten søster med hvit mor og hvit far, så ser han raskt at han ikke hører til i dette familiebildet. Han er overbevist om at moren elsker den hvite søsteren høyere og får store vanskeligheter med å like seg selv. Dette ble starten på en langvarig identitetskrise. Det hjalp heller ikke når faren Madubuko og vennene fra Harlem og sør-statene samlet seg rundt kjøkkenbordet i Lund for å diskuterte politikk og samfunn i Sverige og Amerika, og kunne si: «You're Swedish, Jason, what do you think?»

– Hva, er jeg ikke av samme slag som dere heller? Det er dette boka handler om. Å ikke høre til noe sted og om jakten etter familietrårer og tilhørighet, fra Harlem til South Carolina.

Når hiphopen treffer Skåne

På et punkt i oppveksten snur det. Våren 1984 kommer faren hjem fra USA med en ny plate. For første gang hører Jason rap.

– Rappen treffer meg med full styrke. De svarte rapperne ser ut som meg og jeg forstår hva de snakker om, skriver Jason i boka.

Boka *En dråpe midnatt* gir enestående innsikt i rapperens liv. Selvsikkerheten og måten de spytter ut ordene i takt med musikken på, fascinerer den unge Jason. Han vil også være sikker i sin sak, sikker på hvem han er og hva han mener.

Boka viser at dette har han fått til. Dere kan trække på oss, men dere kan aldri få oss til å tie, dette er en holdning som tenner en glød, og plutselig er det kult å være svart. Jasons ferd mot en karriere som Timbuktu var skapt.

Måten rappen påvirket Jason på i 1984 vil mange kjenne seg igjen i, også i dag. Hiphop har lenge vært en måte for folk å uttrykke seg på gjennom musikk og stil. En plattform hvor man kan uttrykke sine politiske meninger og frustrasjon over blant annet samfunnet man lever i og rasismen som preger det. For mange som sliter med å føle at de ikke passer inn, er det nettopp dette som kan hjelpe til å føle seg inkludert. Å innse at det er andre der ute som er som deg, som opplever det du opplever og som kjemper imot det. Et hjelpemiddel på veien til å oppdage og akseptere deg selv. Til å bli stolt over den du er, være stolt over din identitet, og bli stolt over din etnisitet. Hiphop er en sjanger ulik mange andre, som snakker direkte til unge minoriteter.

«Vi hørte på hiphop fordi det ikke var noe annet som inkluderte oss, som fikk oss til å føle oss hjemme», har den taiwansk-amerikanske kokken og forfatteren Eddie Huang sagt. Jeg trekker dette fram fordi det er dette *En dråpe midnatt* handler om.

Reisen

Gjennom boka, gjennom Jasons liv og hans etterlengta reise til opprinnelsen i South Carolina, blir vi lesere tatt med inn i USAs mørke. Vi føler på raseri, undertrykkelse, rasisme, håpløshet og håp, motløshet og

mot. Vi opplever hvor nært i tid slavetiden var og hvordan historien gjentar seg. Vi ser hvorfor mange av slavenes etterkommere har vanskeligheter med å finne sin plass i dag, og dette leder oss videre til hvorfor Trump vant presidentvalget.

Med hjelp av forfatteren Mustafa Can forteller Jason Diakité en historie det er verdt å lytte til. Særlig unge som leter etter sitt folk i ingenmannslandet. 9

Jason Timbuktu Diakité er aktuell med biografien «En dråpe midnatt»

Alle foto: Kagge Forlag

Har lagt bomullet på hylla

Musiker-selvbiografier resulterer ofte i bøker om et utsvevende liv på veien, om fyll og rus og personlige problemer. Mange av dem blir glemt så fort man lukker boken. Men så er det noen historier som skiller seg ut, hvor fortellingen handler om noe mer enn det forgjengelige livet i rampelyset.

EILIF HARTWIG

SAMORA

Jason Michael Robinson Diakité var tidlig ute med å ta opp temaer som fremmedfrykt, utenforskap og skepsis mellom etniske svensker og innvandrere.

Hade du kjent mig hade du inte dömt mig, Hade jag hjälpt dig hade du aldrig glömt mig, Hade du tat dig tid hade du kanske fattat, Hade jag vågat hade vi kanske snackat.

Ble kjent med hverandre på bussen

En januarkveld på Litteraturhuset hadde Timbuktu en samtale med sin venn og samarbeidspartner Mustafa Can, om selvbiografien han nylig har utgitt på norsk; *En Dråpe Midnatt*. Da idéen om boka dukket opp, var artisten ifølge ham selv på et dårlig sted i livet. Han hadde vært gjennom en langvarig og tung skilsmisse, og inspirasjonen til å lage musikk hadde forsvunnet. Vendepunktet kom da han stilte opp i Sommerpraten på svensk radio. Her ble han bedt om å fortelle om sitt eget liv, og valgte å fokusere på historien om sin far, som innvandret til Malmø fra Harlem på 70-tallet.

Før innspilling valgte han å sende utkastet til en mann han nylig hadde blitt kjent med på bussen. I retur fikk han sin egen tekst, mye var blitt strøket over med rød penn. Kun en paragraf sto uberørt. Vær mindre sentimental, var beskjeden. Fortell historien på ditt eget vis! Timbuktu gjorde som han ble anbefalt. Den strenge sparrings-partneren het Mustafa Can, og kort tid etter ble idéen til en bok født.

Fant sin plass i hiphop

Timbuktu vokste opp i Malmø på 80-tallet, en by hvor man fortsatt skilte seg ut om man hadde en annen hudfarge. Som barn av en hvit mor og en svart far følte han seg utenfor og stadig usikker på hvor han egentlig hørte hjemme. I ungdomsårene resulterte dette blant annet i at han prøvde å rette ut krøllene sine for å bli mest mulig lik de hvite barna. Et hvitt fødselsmerke på hånden var hans lille håp om at hvitfargen kanskje ville spre seg til resten av kroppen. Han gjorde alt for å passe inn.

Det var først da han oppdaget hiphop at ting begynte å falle litt på plass. Her fant han en bevegelse hvor hudfargen hans ikke var noe negativt, snarere tvert i mot. Han begynte å lese om Malcolm X og Black Power-bevegelsen og fulgte deres leveråd. Blant annet sluttet han å spise svin, og han kunne ikke sitte ved middagsbordet sammen med hvite. Med tanke på at han hver dag spiste med sin hvite mor, bød dette på store utfordringer. Denne radikalismen gikk fort over, men han sier selv at perioden har vært viktig med på å forme hans identitet.

Familiebakgrunn

Samtidig som han oppdaget svart kultur, ble hans interesse for farens historie vekket. Det var så rart, han ville aldri snakke om livet han hadde lagt bak seg i USA. Han hadde pakket bagen, flyttet til andre siden av jordkloden, og aldri sett seg tilbake. Hvordan er det mulig? Hver gang Jason spurte sin far ble han bare avfeid. I arbeidet med boka tok det tid før hans far ville åpne opp om fortiden. Hvorfor skal du grave i de gamle greiene når vi har det bra her og nå, spurte faren?

Det ble etterhvert tydelig for ham at det var sårt for faren å snakke om det han hadde lagt bak seg. På et tidspunkt fant Timbuktu en rød koffert i et skap hjemme hos hans foreldre. I denne fant han flere brev skrevet til hans far, fra bestefaren i USA. Der kom det frem at hans savn etter sønnen var intenst. Kom hjem til oss, hvorfor dro du?

Brikkene begynte etterhvert å falle på plass. Jason skjønte at han aldri ville kunne forstå opplevelsen av å dra fra sin familie, alle sine venner, sitt nabolag og sitt hjemland. Etter mange år i utlandet, vil livet gå videre der borte, og aldri vende tilbake til den virkeligheten man selv en gang kjente. Timbuktu så det samme i seg selv; de vonde barneårene ville han egentlig ikke skrive om i boken. Det var et tilbake-lagt kapittel som han ikke ville rippe opp i. Etter en stund skjønte han at det måtte med, at denne perioden også var en viktig del av hans liv.

Et annet USA

Timbuktu dro selv til USA (han bor for tiden i New York) for å lære mer om familiens historie og deres virkelighet. På denne reisen dro han til Allendale,

South Carolina, en av de fattigste byene i en av de fattigste delstatene i USA. Mens 40% lever under fattigdomsgrensen er 83% svarte. Her møtte han et USA, hvor tiden så ut til å ha stått stille.

Fortsatt plukket de fattige bomull og fortsatt var det de hvite plantasjeeierne som styrte. Jason håpet i det lengste at Obama var mannen som skulle gjøre noe med den skjeve fordelingen mellom svarte og hvite i landet. Men

selv om utviklingen har vært skuffende, er fortsatt den tidligere presidenten Jasons største forbilde. I ham så han mye av seg selv, særlig med tanke på at Obama også hadde foreldre med ulik hudfarge, og dermed måtte forholde seg til mange av de samme utfordringene.

Jason tok med seg en neve bomull hjem fra USA og ga det til sin far. Reaksjonen på gaven ble riktignok ikke som han hadde forventet. Hva er dette for en morbid gave, utbrøt hans far. Kanskje hadde sønnen ennå ikke fattet hvor sterk og levende landets mørke historie fortsatt er blant svarte amerikanere og at det i farens tilfelle handlet det mye om dette; kommer man seg ut av fattigdom så klipper man snoren til den umiddelbart. Farens klassereise er en seier for ham og minnene om den vanskelige oppveksten med fattigdom og analfabetisme i familien er noe han vil legge bak seg. Likevel ligger den bomulldotten fortsatt på den samme plassen på hylla.

Mustafa Can har fulgt Timbuktu tett

Mustafa Can har vært en viktig samtalepartner for Timbuktu i arbeidet med boka. Det var tross alt Can som oppfordret Timbuktu til å skrive den, og som

«Det var først da han oppdaget hiphop at ting begynte å falle litt på plass. Her fant han en bevegelse hvor hudfargen hans ikke var noe negativt, snarere tvert i mot.»

Mustafa Can har vært en viktig samtalepartner for Timbuktu i arbeidet med boka. I vinter møttes de på Litteraturhuset i Oslo.

har fulgt arbeidet tetttest underveis. Svensk-kurderen har selv skrevet en bok hvor han går opp sporene til sin gamle mor, som innvandret til Sverige fra den kurdiske landsbygda.

Tett inntil dagene er et portrett av en kvinne som fødte femten barn, hvorav syv døde, en kvinne som bakte, sydde og vasket og tok vare på familien og hjemmet. Men som også hver eneste dag i Sverige lengtet tilbake til landsbyen hvor alt det trygge og kjente fortsatt befant seg. Gradvis, etterhvert som barna vokser opp, blir kløften mellom den analfabete moren og barna større. De lærer seg svensk, lærer å lese og skrive, og svinner gradvis lenger bort fra henne.

.....
«Jason tok med seg en
neve bomull hjem fra USA
og ga det til sin far. (...)»
Hva er dette for en mor-
bid gave, utbrøt faren.»
.....

Deres felles erfaringer gjorde møtet mellom Can og Timbuktu veldig interessant. For selv om deres foreldres bakgrunn ikke kan sammenliknes, har de mye til felles i reisen de har gjort. Det er umulig å

starte med blanke ark i et nytt land. Alle bærer med seg sin historie. Og for barn som er født og oppvokst i trygge Skandinavia vil det aldri være mulig å fullt ut forstå det noe slikt innebærer.

Aktiv på scenen til høsten

I august i år spiller Jason på Melafestivalen på Rådhusplassen med backingbandet Damn. Bokdebuten hans *En Dråpe Midnatt*

blir satt opp med samme tittel som teaterstykket på Slagthuset i Malmø og Cirkus i Stockholm. ☎

Women's march: Mye står på spill

Women's march i Washington i januar 2017 var den største politiske demonstrasjonen siden Vietnamkrigen. Vil denne gå inn i historiebøkene som en av de viktigste demonstrasjonene noensinne?

LOVELEEN RIHEL BRENNNA

Refleksjon

Noen marsjer skriver seg inn i historiebøkene. Deriblant Saltmarsjen som ble ledet av Gandhi den 12. mars 1930. Marsjen var en ikke-voldelig aksjon mot skatt, og den ble starten på Indias frigjøringskamp. En annen viktig marsj var March to Washington den 28. august 1963, da Martin Luther King mobiliserte over 250 000 mennesker til demonstrasjon mot rasisme og diskriminering av afroamerikanere. Disse var begge historiske demonstrasjoner som satte i gang store endringer, og den 20. januar 2017 ble en ny, viktig demonstrasjon skrevet inn i historiebøkene.

Da det ble klart at Donald Trump, mannen som vil bygge en mur mot Mexico, som beskriver kvinner som objekter og som vil stoppe innvandringen av muslimer var den kommende president i USA, skjønnte flere at mye stod på spill. Det var det som fikk en bestemor fra Hawaii, Teresa Shook, til å reise til Washington D.C. for å markere at hun fortsatt ville kjempe for kvinners, immigranternes og andre minoriteters rettigheter. Shook opprettet en Facebook-gruppe, og i løpet av kort tid var tusenvis av mennesker interessert i å delta i det som først var ment å være en liten demonstrasjon.

«Grab'em by the pussy!»

Flere kvinner begynte å strikke rosa luer med ører, som et tilsvarende på presidentens famøse uttalelse: «Grab'em by the pussy». De rosa luene skulle være det synlige symbolet på kvinnekraft. Kvinner i en syklubb sendte oppfordringer til andre syklubber om å skrive brev til politiske ledere om kvinnesaker som de mente måtte settes på dagsordenen. Tusenvis av kvinner ble oppfordret til å utføre 10 aktiviteter for

å øke likestilling og likeverd mellom kjønnene innen de neste 100 dagene. Denne oppfordringen minner om ordene til Gandhi: «For å skape en forandring må vi vekke engasjement blant innbyggerne i de 750,000 landsbyene i India».

Det var nettopp det Shook og alle de andre initiativtakerne gjorde. De vekket engasjement på grasrotplan. Dette førte til at 500,000 mennesker demonstrerte i Washington D.C. den 21. januar 2017 – den største politiske demonstrasjonen etter demonstrasjonene mot Vietnamkrigen. I alt gikk over to millioner amerikanere i women's march i ulike byer.

408 demonstrasjoner, med totalt fem millioner mennesker, ble gjennomført i 82 land.

«Demonstrasjonstogene viser at det er mye som binder mennesker sammen, selv om de som demonstrerer kjemper for ulike saker.»

Bredde og mangfold

Enkelte journalister har kritisert demonstrasjonene for å være utydelige med alt for mange saker. De savnet et klart og tydelig budskap, kanskje som det Gandhi og Martin Luther King hadde. Men bredden og mangfoldet av

saker var det eneste riktige for disse markeringene. Uttalelsene fra den nye presidenten rammet mange grupper i samfunnet. Kvinnene som arrangerte marsjene var opptatt av å inkludere mangfoldet av saker som hører inn under fanene menneskerettigheter og likeverd. De ville ivareta alle de som så at deres rettsikkerhet ble truet og at deres menneskeverd ble krenket av presidenten.

De som gikk i demonstrasjonstogene kunne kjempe for homofiles rettigheter, side om side med de som kjempet for kvinner eller immigranter. De hadde felles verdier som de kunne samles om. Demonstrasjonstogene viser at det er mye som binder

Illustrasjon: Sureyya Aydin

mennesker sammen, selv om de som demonstrerer kjemper for ulike saker.

Bristende grunnmur

Det er en grunn til at folk går i demonstrasjonstog. De går fordi de kjemper for en sak de brenner for, en sak som angår dem direkte, og de vil gi uttrykk for at de misliker en tilstand eller en utvikling i samfunnet. Kanskje er dette starten på den nye bevegelsen mot høyreekstremisme, fascisme, terrorisme og diskriminering? En bevegelse og et arbeid for å styrke menneskerettigheter og kvinners rettigheter.

Kanskje har vi nå oppdaget at grunnmuren som består av verdier som demokrati, likeverd, menneskerettigheter og frihet ikke er så solid. Det håper jeg, for det er mye som står på spill, og tiden er inne for å ta kampen – akkurat nå.

Det er nå det er viktig at hver bygd og by og hvert land begynner å identifisere hvilke verdier som er truet. Hvem er det som truer dem, er det ytre fiender (innvandrere) eller kan det være en av deres «egne» som kan være den største trusselen? Jeg håper kvin-

nene og mennene som marsjerte, og de som støttet dem selv om de selv ikke gikk marsjen, har en plan for fortsettelsen. En plan som er lengre enn «10 ting jeg vil gjøre innen 100 dager».

Jeg lurar på om det er noen som har en strategisk plan, om hvordan marsjen, som var en endags markering, skal resultere i handlinger som styrker verdiene og grunnmuren som er tuftet på menneskerettigheter og sikrer demokratiet. Hvem lager store og små strategier, tilpasset de ulike land, byer og landsbyer på den ene siden, og de ulike gruppenes behov og rettigheter på den andre. Og hvilke journalister sørger for at marsjens formål og saker blir løftet frem, dag ut og dag inn, fordi vi trenger dokumentasjon og vi trenger noen som holder liv i sakene. Hva skal til for at marsjen skal resultere i endringer som Gandhi og Martin L. King klarte å få til?

Tiden er kritisk, og marsjens budskap viktig. Men spørsmålet er om vi har sterke strategiske ledere som kan transformere kraften i engasjementet til å bli en historisk endring, i kampen for minoritetenes og kvinners rettigheter. ❸

Make Norway Great Again

En kulturell norsktopp ender uvegerlig i selvtilfredse glansbilder og nasjonalisme. Forbildet, den danske demokratikanon og de samtidige Muhammed-tegninger, supplerte Fogh-regjeringens innvandringsfiendtlige politikk med dype kulturelle skillelinjer. Behøver Norge virkelig mer identitetspolitikk nå?

STEIN LILLEVOLDEN

SAMORA

Norges hang til kanonisering av nasjonal og nasjonalistisk kultur er landets lengstvarende tradisjon. Naturlig nok med størst oppsving i forbindelse med løsrivelse fra Danmark og deretter Sverige, og den påfølgende nasjonsbygging i årene etter 1905. I denne kampen ble det ikke tatt smålige hensyn, som når Norge frekt og freidig stjal Islands sagadiktning og konstruerte en heroisk norsk vikingehistorie. Deretter satte nasjonsbyggerne parantes rundt fire århundrers utviklingshistorie ved å avskrive den som 400-års natten under Danmark. Dette selv om natt-begrepet ble oppfunnet av Ibsen for å latterliggjøre nasjonalistiske nordmenn, så ble det hurtig anektert av et selvforelsket land som et historisk fakta.

De nasjonale kanon-operatørene var heller ikke så nøyeregnende da de gjorde den frie og staute norske bonde til nasjonsbærer, uaktet at landets landbruk i hovedsak var drevet av fattige husmenn under slave-lignende vilkår. Den nasjonale norske kultur er gjennomgående nostalgisk til en tid og forhold som aldri fantes, noe som fortsatt preger den norske selvforståelsen. Man velger den historie- og kulturfortelling som passer samtiden best, og i dagens kanon vil denne helt åpenbart rettes som angrep mot flyktninger og immigranter, siden dette er tidens mest ufravikelige tankemønster.

Norge er en ganske simpel kulturell kopi, slik man så det med nasjonaliseringen av Snorre Sturlasons Saga Fiction. Når man hele tiden plukker de mest heroiske forhold, kan en selvfølgelig komponere en ganske imponerende forestilling. For eksempel gjør man to historiske personer som utvetydig identifiserte seg som danske til stolte nordmenn, nemlig den sagnomsuste krigsforbryteren Tordenskiold og den mer avslappede Molière-plagiatoren Holberg. Når man kommer fram til mer ubehagelige ting, som slavehandelen og slavetransporten, så legger man beleilig alt ansvar over på danskene. Det samme gjelder kolonialiseringen av de vestindiske øyer Sankt Thomas, Sankt Croix og Sankt Jan, som var beryktet for den verste slaveutnyttelsen i hele Kari-

bien. Da er fremstillingen at Norge selv var en stakkars utplyndret koloni under Danmark, og derfor bare adlød ordre. Har man ikke hørt den frasen fra andre ved historiens håndvask?

Norsk og unorsk

Kopikultur kan likevel være bra. Det ville neppe vært så sunt for verden omkring, eller oss selv, hvis norskinger var noe helt for seg selv. Den slags ekskluderende kulturtiltak har vært prøvd av andre folk med de forferdeligste konsekvenser. Men når regjeringen nå har funnet ut at de igjen skal kopiere danskene, denne gang deres

Illustrasjon: Sureyya Aydin

kulturkanonen fra 2005 og Danmarkskanonen av 2016, vil det bare bety et mer splittet samfunn, og ikke den styrkelse av bindingskraft og felleskap som de påstår. Regjeringen Fogh avgjorde hva som var dansk og udansk, og dette falt mildt sagt ikke ut til minoritetenes fordel, slik heller ikke norske kulturkanoner har gjort gjennom tidene.

I all sin banalitet kunne regjeringens nye liste over norsk kulturs høydepunkter med fordel vært utlisitert til Natt & Dag, VG-lista, StarTour, eller kanskje helst krisehåndteringsavdelingen til et PR-byrå, i forlengelsen av regjeringens privatiser-

ingskultur. Men den norske kanon menes å være så essensiell at det skal opprettes et nasjonalt kanonutvalg, intet mindre. En regjering som med alle midler motarbeider alt som minner om minoriteters identitetsmarkører, mener nå det er viktig å lage en identitetspolitikk for majoritetsbefolkningen. Med

«Den nasjonale norske kultur er gjennomgående nostalgisk til en tid og forhold som aldri fantes, noe som fortsatt preger den norske selvforståelsen.»

like perspektivløs maktfullkommenhet som Donald Trump, skal det bygges murer om landets rikdom – men kall det for all del kulturell rikdom – så det ikke høres ut som en gnien onkel Skrue på toppen av oljepengebingen. I egenreklamen påstår så den mest splittende regjeringen siden mellomkrigstiden at en kulturkanon vil styrke samfunnets bindingskraft og selvforståelse. Ja, særlig!

Selvskryt kommer fra hjertet

Den gamle Høyre-høvdingen C. J. Hambro sa en gang at «selvskryt skal en lytte til, for det kommer fra hjertet». Men hans etterkommere i Høyre kan desverre ikke være tilsvarende spiddende ironiske når de i allianse med Fremskrittspartiet i dagens blåsorte regjering foreslår å kanonisere norsk kultur. Her er det ikke lenger noe hjerte selvskrytet kan komme fra! Forestillingen om nasjonal enhet og kultur har vært dyrket i særlig stor grad i Norge hver gang landet har vært i økonomisk krise, men denne gangen skjer det i en tid hvor den høyest prioriterte oppgave ikke er krisen i oljeindustrien, men hvordan man skal stenge flest mulig ute fra landet.

Kulturkanonen blir en kølle man skal kunne slå de uønskede i hodet med. Og særlig de som av religiøse grunner for eksempel dekker til håret, eller ikke vil håndhilse på det annet kjønn.

Tidligere ble det faktisk vært sett som en norsk dyd ikke å håndhilse på andre folk. I en av de første norsknasjonalistiske sangene fra 1790 het det: «Ja og hånd at give, (...) var ei nordmands vis». Claus Frimanns kraftpatriotiske vers i Birkebeinersangen formante å legge avstand til de forferdelig bløte og forfinede danskene med deres silke og pudderparykker, med myke hender uten træler, som tillot seg å bruke dunfylte puter i stedet for å hvile hodet på en sten, men den slags nasjonal reservasjon overfor håndhilsning kommer neppe med i dagens norske kanon for nordmenns vis. Heller vil man fortsette den skade Johan Nordahl Brun påførte landets selvoppfatning med sangen «Norge, kjæmpers fødeland» - den tids Make Norway Great Again. Et ørlite formildende trekk er det at landet heller innførte en skala-øvelse med haltende verselinjer om tvilsomme historiske fakta som nasjonalsang, men selv den er folk stolte av.

De arme små

Den første norske litterære kanon kom allerede i 1821, i heftet *Norrøna* med 40 nasjonalpatriotiske dikt neppe noen utenom document.no-redaksjonen har lyst til å synges i dag. Her lå kimen til nasjonale myter som fortsatt popper opp når noen trenger å skille mellom oss og dem, norsk og unorsk. Men først med lesebøkene for grunnskolen kom det riktig sving i den norske kanon. Læreplanene for norsk skole har, helt siden det offentlige skolevesen ble

opprettet, vært arena for nasjonalistisk påvirkning. Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen føyer seg derfor inn i en lang skoletradisjon med å prioritere den påståtte norske kulturarven fremfor virkeligheten. Nordahl Rolfsens *Læsebog for Folkeskolen* fra 1892 ble gjennom tidene trykket i mer enn åtte millioner eksemplarer og var den mest utbredte bok i Norge etter Bibelen, noe den nye kulturkanon neppe oppnår. Her var alt fra Rolfsens bonderomatiske «Fola, fola Blakken» til Bjørnsons søtsuppe om Øyvind som gråt da han ble født, og en rekke andre raske gutters liv og kjønnsroller som ble innpodet i de arme små under streng disiplin. Norge er et av de få land hvor feiring av nasjonaldagen ligger integrert i skolens pensum og læreplan, men det ville være et altfor billig retorisk poeng å nevne hvilke andre regimer som har, eller har hatt, den slags nasjonale kanoner. Hovedpoenget er at det ikke akkurat er mangel på nasjonal påvirkning og feiring i Norge, så

Røe Isaksen må være tidenes mest overflødige mann som vil vedta noe som allerede er der til overmål.

Besatt av islam

I en utdypende kommentar til NRK sa kunnskapsminister Røe Isaksen: «Vi har blitt veldig kortsiktige og glemmer lett viktige kulturuttrykk. Dette er en måte å synliggjøre kulturen vår ikke bare for fremtidige generasjoner, men også for våre nye landsmenn». Det høres fint og demokratisk ut. Problemet er at Norge i dag er besatt av islam og muslimer – ikke fysisk, men mentalt. Når utgangspunktet er at den andre trenger å få ting lært og synliggjort, blir resultatet tilsvarende skjevt. Vi rystes av at Donald Trump lukker grensene for muslimer. Men for en tid siden sendte den danske regjering ut følere til andre europeiske land om mulighetene til felles utspill overfor FN for å endre konvensjonen om statsborgerrettigheter for statsløse, så det blir lettere å utvise statsløse flyktninger med lovbrudd. Den eneste regjering som svarte positivt på dette forslaget var den regjeringen kanonbyggeren Røe Isaksen sitter i!

Danmark ser en slik lovendring som første trinn i å fjerne bindingen til en rekke internasjonale menneskerettighetskonvensjoner. Støttepartiet Dansk Folkeparti tar til orde for å tre ut av internasjonale menneskerettighetskonvensjoner, slik at man særlig skal kunne hindre muslimske innvandrere og asylsøkere å komme til landet. Ved å tilslutte seg Danmarks syn på statsløsekonvensjonen, har Norge tatt et langt skritt på trumpismens vei til å undergrave flyktningers rettigheter og religionsfriheten. Glemselen rundt kjerneverdier innen Røe Isaksens egen regjering er et langt større problem enn den nasjonalkulturen han bekymrer seg for. Er det mer nasjonal stolthet og selvdyrkelse Norge behøver nå? 🍷

Nekter å gi opp kampen

Preeti Agarwal ble diskriminert på grunn av nedsatt funksjonsevne av University of Queensland i Australia. Etter flere års kamp står hun fortsatt alene.

NOSHIN SAGHIR

SAMORA

De siste årene har Preeti Agarwal kjempet en kamp mot diskriminering på studieplassen ved University of Queensland (UQ) i Australia. Klage ble sendt til den australske menneskerettighetskommisjonen (AHRC) og behandlet der med forsøk på forlik. Dette ble nylig avsluttet.

– Etter å ha sittet fast i UQ-klageprosedyrene, mistet jeg tilliten til klagesystemet deres, forteller Agarwal. På grunn av senskader av en hodeskade trenger Agarwal tilrettelegging i studiene i form av ekstra tid og hvilepauser som hun har krav på, men ble nektet av professoren på UQ.

– UQ, som er et rikt Universitet, har åpenbart både friheten og råd til å få juridisk representasjon. Men jeg står alene. Som en internasjonal student, hadde jeg aldri innsett hvor mye byråkrati jeg måtte gå forbi for å få rettferdig behandling, noe jeg ennå ikke har mottatt. Som internasjonal student, er man også mer sårbar i slike juridiske prosesser i et fremmed land. Jeg var heldig nok til at min stemme ble hørt av AHRC, som konkluderte med at UQ hadde brutt diskrimineringsparagrafen på 7 punkter. Men nå kan det være slutten på denne historien, sier hun.

Byrden ligger på studenten

Etter å ha nektet for alt under forlikprosessen, er UQs advokater klar over at byrden med å ta saken til retten ligger på studenten. De er også klar over at terskelen er høy og at studenten har kort tid. Det er kun 60 dager fra oppsigelsesbrevet er mottatt, og tiden har allerede begynt å tikke. Foreløpig uten juridisk representasjon, må saken legges fram for retten i Australia den 8. april 2017.

– Jeg har forsøkt å få hjelp fra flere hold, deriblant Den norske ambassaden i Canberra, ANSA foreningen for norske studenter i utlandet, LO, Student help on Campus (studentsamskipnaden på UQ), Fri rettshjelp og private advokatfirmaer i Australia osv., men uten fremgang. Queensland Public Interest Law

«Agarwal har nå i lengre tid vært sykmeldt, etter å ha utviklet angst og depresjon som følge av situasjonen. Men hun nekter å gi opp og har tatt saken til media i håp om å få hjelp.»

De siste årene har Preeti Agarwal kjempet en kamp mot diskriminering på studieplassen ved University of Queensland (UQ) i Australia.

Clearing House har også avlyst avtaler med meg, på grunn av de to utvalgte advokatfirmaenes interessekonflikt med UQ, sier hun.

Ønsker å forebygge

Agarwal har nå i lengre tid vært sykmeldt, etter å ha utviklet angst og depresjon som følge av situasjonen. Men hun nekter å gi opp og har tatt saken til media i håp om å få hjelp.

– Dette er ikke bare en sak om student mot universitetet. Saken gjelder hvordan en norsk student blir behandlet når UQ blir bedt om å gjøre mindre tilpasninger, slik at denne studenten kan ha like stor nytte av studiene som andre studenter. Det er også en sak der universitetet og professoren bruker hersketeknikker og velger å ikke tilrettelegge, og derfor avstår fra å ta ansvar. Jeg ønsker å bringe bevissthet rundt denne ulovlige, politiske og diplomatiske saken og ikke minst forebygge slike problemer i fremtiden for norske studenter med lignende behov, understreker Agarwal. ☺

Stemningen var på topp da Anneli Drecker sammen med sitt band fylte Melahuset med sitt arktiske soundscape. Alle foto: Unni Hjellnes

Oppe: Mira Craig leverte noen smakebiter fra sitt nye album på Melahuset. Nede: Khalid Salimi og leder av Venstre Trine Skei Grande.

Lyrikk og toner til motmæle

«... Jeg gjør det jeg gjør fordi jeg elsker det jeg gjør. Gjør du det du gjør fordi du elsker det du gjør, eller gjør du det du gjør fordi noen har fortalt deg at du må? ...»

SAKINA BENMALEK

SAMORA

Tankevekkende ord fra artist, skuespiller, skribent og slampoet Hannah Wozene Kvam på Melahusets første 8. mars-feiring. Som konferansier delte Kvam scenen med slampoet Jeaninne Masika Lukusa, artistene Mira Craig og Anneli Drecker – og dessuten Venstres leder Trine Skei Grande. Fem kvinner med vidt forskjellige tankesett og uttrykk som hadde valgt å feire kvinnedagen på det nye Melahuset.

En tøff dame med særpreg

Lekende og lett, og med mystiske undertoner, inntok Mira Craig scenen på Melahuset. Sammen med seks unge og dyktige dansere viste Mira hva hun er god for. Med sin dype stemme, myke bevegelser og gode tilstedeværelse på scenen, sparket artisten i gang kvelden med smakebiter fra sitt nye album.

Mira Craig er en av få norske artister som har turt å kjøre sitt eget løp og trosset janteloven med sin særegne musikkstil. Ikke bare skriver hun låtene sine selv, men står også bak produksjonen og regien av musikkvideoene sine. Med egen koreografi og selvlagde sceneantrekk er Mira kjent for å lage forrykende show. På Melahuset ble hennes opptreden slik som konferansieren selv beskrev henne «Spektakulær og med masse selvtillit», noe som publikum kunne si seg enig i.

En trollbindende slampoet

I øredøvende stillhet fremførte Jeaninne Masika Lukusa slampoesi, en fremføring på engelsk og en på norsk. Rytmisk, lekent og med glimt i øyet betror hun seg til publikum: «Så heldige vi er, du og, som kan dele dette øyeblikket, jeg kommer til å se opp på

Oppe: Hannah Wozene Kvam var konferansier på Melahusets 8. mars-feiring.
Nede: Jeaninne Masika Lukusa fremførte slam poesi på Melahuset.

deg, og vi kommer til å se raskt bort, tro til vår felles nordmannhet ...».

Wozene Kvam forteller at Masika Lukusa tidligere nevnte at hun skulle ønske hver dag var som 8.mars: «Da jeg spurte henne om hva hun holder på med for tiden, svarte hun at hun driver på med ting hun egentlig ikke kan. Det synes jeg var så fint sagt. Er det ikke det det handler om? Å tørre å kaste seg ut i det og GJØRE selv om man ikke kan. Men hun KAN da!»

Dronningen av arktisk electronica

Stemningen var på topp da Anneli Drecker sammen med sitt band fylte Melahuset med sitt arktiske soundscape. Med Drecker som vokalist og på piano leverte de både verker fra sitt kritikerroste album «Rocks & Straws» og smakebiter fra et album som kommer ut i slutten av mars.

Til ære for kvinnedagen fremførte Drecker også en låt hun hadde skrevet som 18 åring. «... Denne sangen handler om kjærlighetssorg, jeg føler at det er en sånn kvinneting. Det må man få lov til å si i dag ...».

Det tidligere Bel Canto-medlemmet henter sitt kraftige vokale uttrykk fra sjangre så ulike som alternativ rock, electronica, eksotisk pop – og samiske tradi-

sjoner fra traktene rundt hjembyen Tromsø. Etter seks album og tre Spellemannspriser regnes Drecker som dronningen av arktisk electronica.

Hav, Stein og strå

Albumet *Rocks & Straws* som kom ut i 2015, er basert på dikt av den nordnorske poeten Arvid Hanssen. Musikken er først og fremst akustisk levert med forutsetning i det nordiske, men med sterk påvirkning fra hele verden. En av albumets sanger «Oceans Organ» er et flott resultat av Dreckers forskningsprosjekt av urfolkenes sangteknikk. Sammen med en Maori-gruppe fra Auckland på New Zealand synger de en kapa haka-sang, til minne om alle som har mistet livet til havs.

Å bryte ned barrierer

Den erfarne politiker Trine Skei Grande har lenge vært en av Melahusets viktigste støttespillere. Hun mener at vi fortsatt trenger idealer å strekke oss etter og noen som bryter ned barrierer i kampen mot rasisme og for feminisme:

«Jeg tenker på alle dem som har gjort det mulig for meg å være meg. For 100 år siden gikk Fredrikke Marie Qvam, Aastad Hansteen og alle de andre store damene opp Karl Johan på tross av at de ble kalt ting, trakassert og spyttet på, for at vi i dag skal ha friheten.

Det er bare i Norge at en tjukk, rødhåret, singel og barnløs dame kan være partileder. Det kan jeg fordi mange har giddet før meg. Vår jobb i dag er å orke å stå i kampen som handler om å brøtveien for andre som kommer etter oss.»

En arena for frihetskamp

Trine Skei Grandes ord beskriver også Melahusets engasjement for friheten til å være den en er, både på og utenfor scenen:

«Det handler om friheten til å være akkurat det du vil, og friheten til å utvikle livet ditt til akkurat det du vil, samme hvilket kjønn du har, hvilken kultur du tilhører og hvilke rammer og forventninger du er omgitt av.»

«Det er nettopp på 8. mars man ser grunnen til at man skal løfte en sånn type scene med sånne typer arrangement som akkurat nå. For hva handler 8. mars om? Hva handler kvinnedagen om? Hva handler feminisme om? Jo, det handler om friheten til å være akkurat det du vil, og friheten til å utvikle livet ditt til akkurat det du vil, samme hvilket kjønn du har, hvilken kultur du tilhører og hvilke rammer og forventninger du er omgitt av.»

vil, samme hvilket kjønn du har, hvilken kultur du tilhører og hvilke rammer og forventninger du er omgitt av.»

Hannah Wozene Kvam rundet av kvelden:

«Melahuset er folkets hus, et rom for all musikk og alle typer kunstuttrykk hvor man møtes for å prate og le, men også for å holde dialogen varm. Snakke om det man brenner for og det man er uenig om. Et sted som gjenspeiler vår hverdag.» 9

Egg i papirbåter

Ermias Ekube har begitt seg ut på en reise gjennom usikre drømmer. Temaet for utstillingen *Whose Lives Matter* på Melahuset var: Hvordan påvirker migrasjon kreativitet?

ARI GAUTIER

SAMORA

Ekubes arbeid stiller spørsmål ved migrasjon og eksil. Jeg møter ham til intervju på Melahuset hvor han hadde utstillingen *Whose Lives Matter*.

Vekker samvittigheten.

Egg er symbolet på fruktbarhet, gjenfødelse og livssyklus. Dali har brukt egg som en allegori for å tolke den freudianske forestillingen menneskelig psyke. Det harde skallet representerer armering som dekker den myke sårbarheten i den menneskelige natur. Mange kunstnere har brukt egg som bilder for å skildre ufødt liv, håp om vekst eller gjenfødelse. Ermias' kunst kan hylles fordi han bruker sitt skarpe sinn når han knytter de skrøpelige papirbåtene til eggene for å uttrykke kompleksiteten i denne tragedien. Gjennom tegningene stiller Ermias spørsmålstegn ved vår samvittighet; «Hvilke liv betyr noe? Hvor betyr livet noe? Når betyr livet noe? Hvordan betyr livet noe?»

Før vi starter intervjuet, ser vi en video med Nina Simone, hvor hun snakker om kunstnerens plikt til å engasjere seg i sosiale og politiske problemstillinger.

Livserfaring og engasjement

– Jeg har stor beundring for Nina Simone. Hun var en fantastisk sanger og et bemerkelsesverdig menneske. Som person er det vanskelig å ignorere verden rundt deg. Det er umulig å leve et hermetisk lukket liv når tragedier utfolder seg foran øynene dine, hver dag. Men som kunstner må jeg ta et valg om min kunst er et uttrykk for min eksistensielle og intellektuelle atferd eller et uttrykk for politisk eller sosial mening.

– I denne utstillingen malte jeg bilder som tok utgangspunkt i min personlige erfaring. Det er ikke noe militant eller aktivistisk i mitt uttrykk. Idéene varierer mellom eksistensielle argumenter og observasjon av samtiden. De kommer til meg som bilder som er gjæret over tid. Så lenge jeg kan huske har jeg stilt spørsmålstegn ved «oss» som mennesker; jeg ble hjemsøkt av spørsmålet «hvem er vi», som regel

«Det er umulig å leve et hermetisk lukket liv når tragedier utfolder seg foran øynene dine, hver dag.»

Stories Are We Are Stories

basert på spesifikke situasjoner, fra mitt ståsted som et individ relatert til den sosiale og universelle psykologien i «oss».

Så du formidler ikke noe budskap gjennom arbeidet ditt?

– Både ja og nei. Min skisseringsprosess er i hovedsak intuitiv, bildene er laget ved hjelp av intuitive tanker og følelser. Jeg tenker på dem som poetisk-konseptuelle. Mine ulike tanker og følelser er svingende fordi arbeidet utføres på ulike tider og med ulike stemninger.

– Jeg prøver ikke å påvirke publikum med min personlige mening. Selv om man ønsker å si noe klart, kan man bli tolket ulikt. Dette kan skje i de fleste kreative arbeider. Du tar for eksempel malerier av Dali og Picasso. I motsetning til Picassos *Guernica*, som er så sterk og symboltung, inneholder ikke Dalis bilder et klart budskap. Din tolkning er hvordan du forstår kunst og kunstneren.

I motsetning til litteratur har ikke arbeidet ditt noen protagonist eller antagonist. Har jeg rett?

– Bokstavelig talt, nei. Disse bildene er i spenning mellom ulike krefter, eller de bærer en slags energi som oppfordrer seeren til å gjenskape sine egne idéer og historier. Prosessen med spørsmål kan fortsette med en gang de forstår bildet.

Ok. La meg spørre deg om noe mer personlig: Har ditt eksil påvirket din kreativitet?

– Ja, det har det. Den første utfordringen er materiell og økonomisk. Selvfølgelig har enhver forflyttelse mange uventede utfordringer. Du må justere din kreative atferd i henhold til type medium og plass du har tilgang til på det nye stedet. Du må være fleksibel, fantasifull og nyskapende. Den andre utfordringen er mer psykologisk, fordi du befinner deg i et hav av usikkerhet. Denne vagheten har en innvirkning på arbeidet; det er en konstant kamp der livet blir strategisk.

Eksistensen din blir på en måte litt tåkete?

– Ikke egentlig. Det kommer an på hva du prøver å se gjennom. Som kunstner stiller du alltid spørsmål ved din kreativitet, din måte å se på. Til ting blir mer tydelig blir det å forholde seg til hverdagslivet energikrevende. På grunn av denne usikkerheten dukker mange spørsmål rundt din identitet opp. Det er mye å ofre, du må se etter forskjellige muligheter. Utfordringer gir deg en ny måte å tenke på. Ekspansjon og vekst er uunngåelig så lenge du bruker utfordringene til ditt beste. Reisen pågår til du føler deg tilfreds. ☺

«Disse bildene er i spenning mellom ulike krefter, eller de bærer en slags energi som oppfordrer seeren til å gjenskape sine egne idéer og historier.»

De fleste bildene Ermias Ekube stilte ut var tegnet med kull på gråpapir, mens noen var malt med akryl.

Ermias Ekube hadde utstillingen «Whose Lives Matter» på Melahuset fra desember 2016 til januar 2017.

Ashton Sanders i rollen som Chiron.

Alle foto: Foto: Selmer Media

Trevante Rhodes i rollen som Black.

En stum musikal

Sjelden har en film tatt for seg problemer om identitet på en så personlig, delikat og hjerteknusende måte som Barry Jenkins' *Moonlight*. Hva betyr det å være litt annerledes i det afroamerikanske samfunnet?

GABRIEL CORREA

SAMORA

Moonlight er nærmest musikalsk i måten den presenterer karakterene på, noe som gjør det så vakkert å se på. Det er en av de sjeldne filmene som fokuserer kun på karakterene, samtidig som det handler om vanskelige temaer som identitet, seksualitet, familie, og viktigst av alt, maskulinitet. Likevel beveger det seg ikke mot moralprekener av noe slag. Det er en film som reflekterer problemstillingene gjennom karakterene sine. Jenkins er dønn sikker når det gjelder hver eneste scene og dialog. Hver opptreden, hver scene, hvert musikkstykke, hver situasjon er perfekt i filmen. Den har rett og slett ingen dårlige ingredienser og klimakset består ikke av spesialeffekter eller en vri, men av dialog – den beste scenen jeg har sett på flere år.

Hovedpersonen representerer konflikten og maskuliniteten i unge afroamerikanske menn i USA. Filmen er delt opp i tre deler - «Little», «Chiron» og «Black» - tre navn som brukes på samme person, som følges fra barndom, gjennom tenårene og til voksenlivet. Han går fra å være en gutt til å bli en mann som har problemer med å finne plassen sin i verden, og karakteren blir spilt av tre separate, og alle fantastiske, skuespillere.

En film av de sjeldne

Filmen begynner med Chiron som gutt, kjent som «Little» av de som mobber han. Vi blir introdusert for gutten mens han løper og prøver å gjemme seg fra noen barn som vil banke ham opp, i en forlatt leilighet. Little blir funnet av Juan, som spilles av Mahershala Ali,

i sitt livs rolle som en lokal dopselger. Juan tar gutten med ut for å spise, men ender opp med å ta han tilbake der han bor, hvor de møter kjæresten hans Teresa. Little kunne trengt en sånn familie. Faren hans er borte og moren hans Paula, er en av Juan's beste kunder. Juan blir en slags farsfigur, men det får historien til å føles mer klisjéaktig enn den egentlig er. Juan ser noe godt i Chiron og vil hjelpe denne stille gutten, selv om han forsyner narkotikaen som ødelegger familien hans.

«Moonlight»

Regi: Barry Jenkins

Med Trevante Rhodes, André Holland, Janelle Monáe, Ashton Sanders, Jharrel Jerome, Naomie Harris, Mahershala Ali

Alex. R. Hibbert som Little og Mahershala Ali som Juan.

Filmen hopper til Chiron som tenåring, i en situasjon der han blir utsatt for intens mobbing og må forholde seg til spørsmål om seksualitet. Dette er årene der alle sier at de ligger rundt og en ung mann som Chiron har vanskeligheter med å finne seg selv, og hvert snev av et normalt hjem er borte. Han har ingenting og trenger barmhjertighet fra vennen Kevin, for å få trøst.

Endelig møter vi Chiron som en ung voksen, spilt med bemerkelsesverdig diskresjon av Trevante Rhodes. Kevin kontakter en veldig annerledes Chiron, og filmens temaer blir oppsummert på en overraskende emosjonell måte, uten monolog eller tungt melodrama.

Moonlight er på en måte en film om oppveksten til en gutt som ofte blir oversett av samfunnet i hovedrollen: Den lille gutten som ikke er kul nok til å henge med de eldre og uten den støtten en familie tilbyr en for å slippe å forsvinne i natten.

Oscar-verdige fremførelser

Skuespillerne som fremstiller Chiron er perfekt plassert og sammensatt av Jenkins, som regisserer dem til å ikke føles som imitasjoner av hverandre, men å uttrykke vekst. Vi ser de triste øynene til Chiron som gutt reflektert i Chiron som mann. *Moonlight* kunne lett ha følt episodisk, spesielt med tre skuespillere som spiller den samme karakteren.

Jenkins' arbeid med disse karakterene skaper kontinuitet fra kapittel til kapittel, selv om rollebesetningen spiller en like stor rolle. Jenkins får ut det beste av Naomie Harris (som moren) og Mahershala Ali (som crack-langeren), de to som utgjør de mest innflytelsesrike menneskene i livet til Chiron. Jenkins og teamet hans fremstiller Miami på en måte vi sjeldent ser. Han bruker settingen briljant,

Janelle Monáe som Teresa.

spesielt hvordan vannet og stranden føles som en pause fra det hektiske livet som omringes av den virkelige verden.

Men *Moonlight* er en film om ansikter, øynene til Chiron sier så utrolig mye om hva denne mannen ikke har blitt lært opp til å uttrykke. Han er ung, svart, homofil, fattig og stort sett uten venner. Den typen person som føler at han bokstavelig talt har vært ikke-eksisterende, usett i verden. I løpet av en av de mange minneverdige øyeblikkene av dialog i filmen, snakker Chiron om å gråte så ofte at han føler han kunne bli gjort om til væske og rulle ned i sjøen.

Usagte ting sier alt

Mens det finnes minneverdig dialog i *Moonlight*, så er det det som forblir usagt som resonnerer mest. Det er blikket til en kompleks farsfigur når gutten spør han hvorfor andre barn kaller han et stygt ord. Det er et nervøst blick mellom to unge

menn som vet noe om at forholdet deres er litt annerledes, mens samfunnet ikke har gitt dem ord å uttrykke dette med. Og det er i de siste scenene av filmen – der Jenkins vet at han har gjort grunnarbeidet, stoler på skuespillerne sine og tillater følelsene av det som er til å gi det dramatiske fremstøtet – at *Moonlight* gjør størst inntrykk. Jenkins forstår på et dypt nivå den menneskelige forbindelsen som former oss, forandrer banen vår og gjør oss til den vi er.

Filmen vant Oscar for beste film, beste adapterte manus og beste mannlige birolle. Under Oscar-utdelingen skjedde imidlertid noe som aldri har skjedd før: *La La Land* ble annonsert som vinner av beste film ved en feil. Den egentlige vinneren var *Moonlight*. 🏆

«Mens det finnes minneverdig dialog i *Moonlight*, så er det det som forblir usagt som resonnerer mest.»

TLC Fam og Nan Kolè (midten).

Alle foto: Tommaso Cassinis

Stein mot teglflis

Gqom lyder som «apokalyptisk opprørsmusikk», ifølge DJ og produsent Nan Kolè. Når du først har brutt gjennom skorpen av tung perkusjon og det metalliske teppet av synther, kommer du kanskje frem til at gqom ikke er et resultat av et kontinuum, eller et nettverk av sjangre, men lyden av en isolert og neglisjert subkultur.

ENDRE DALEN

SAMORA

Sør-Afrika er kjent for en evig utvikling av rap og/eller house-inspirert elektronisk musikk som kwaito, bacardi house og township tech. Disse er bare noen av de mange musikkformene i dette kontinuumet. Gqom representerer i likhet med eksempelvis shangaan electro på mange måter et brudd fra Kwaito, som heller er separate tradisjoner med dype forbindelser i andre kulturer i Sør-Afrika.

Gqom-artistene har navn som Cruel Boyz, Emo Kid og Forgotten Souls, noe som forsterker inntrykket av at dette er et uttrykk skapt i et isolert, neglisjert og hardgarvet miljø. Mørke, atmosfæriske, dronete synther, tørre nakne trommemaskinrytmer og metalliske klanger er noen av kjennetegnene ved den nye lyden av Durban. – Gqom ligner «tribal» musikk, men har et rytmisk grunnlag som bygger seg

opp, for så å gå inn i et break, for så bygge seg ned igjen. Dette passer veldig bra i klubber og i taxier, på grunn av kicket det gir til publikum, sier musikkprodusenten Dominowe til Samora.

Tungeklikk og vokalfraaser

Den 19-årige Durban-produsenten Dominowe er aktuell med EP-en *Siyathakatha*. Zulu-ordet gqom betyr noe sånt som tromme, bøtte, bråk eller musikk, og er av sjangerens unge protagonister også blitt beskrevet som «lyden av stein mot teglflis». Ordet gqom er ikke uten videre lett å uttale. Sammensettingen av bokstavene g og q på zulu tilsier at ordet skal uttales med et karakteristisk tungeklikk, kanskje mest kjent fra Miriam Makebas snart 60 år gamle «The Click Song». Med *Siyathakatha* introduseres også en ny sjanger kalt

sgubhu, om mulig enda vanskeligere å uttale for ikke-zulu-snakkende enn gqom. – Sgubhu er luftig og ligner på house, men er raskere og kommer fra gqom-scenen, med elektroniske lyder og dubstep-lignende synther puttet inn for å gi noe av den samme følelsen som gqom, forklarer Dominowe.

Gqom er i stor grad instrumentalmusikk beslektet med breakbeats og house, gjerne med samples av rop og vokalfraser fra zulu, eller også i noen tilfeller fra typ amerikansk rapmusikk. På overflaten er det kanskje mest dette som skiller gqom fra for eksempel kwaito. – Gqom er det nyeste soundtracket til Sør-Afrika og er forskjellig fra kwaito. Kwaito er fokusert på vokal og rapping, mens gqom har mest fokus på beaten. Samtidig jobber jeg med flere gqom-låter som jeg skal gi til vokalister, så soundet er i utvikling, sier Dominowe til Samora.

Taxienes plassering i subkulturen

I Durban spiller taxiene en viktig rolle i gqoms sosiale spredning, noe du kan lære mer om i dokumentaren *Woza Taxi - Secret Stash Out Of The Locations*, som du kan se på YouTube. – Taxiene er vårt transportmiddel her i Durban og det er gjennom dem at gqom blir hørt av folk rundt i samfunnet. For at en taxi skal tiltrekke seg unge, så må sjåføren spille de siste gqom-rytmene. På en måte tjener både taxisjåførene og gqom-produsentene på dette, siden sjåføren får passasjerer og produsenten får oppmerksomhet når sangen deres blir spilt, sier Dominowe.

Gqom inntar musikkbransjen

Gqom er en ung sjanger og kun et lite utvalg plateutgivelser har blitt lansert. Nå lagde vel heller aldri beatmakerne gqom for at den skulle høres på vinyl, den skulle snarere lastes ned fra kasimp4.co.za, som betyr noe sånt som «township mp3». Londons

grime-label Goon Club Allstars var først ute, med *Rudeboyz EP* for nærmere to år siden, og i fjor høst fulgte de opp med debut-EP-en til DJ Lag.

Det er likevel Gqom Oh! som er labelen som har gitt det meste av livsgrunnlaget for gqom internasjonalt. *Gqom Oh! The Sound of Durban Vol. 1* var en av fjorårets beste klubbmusikk-samlere, med plasseringer på årsbestelistene til nettmagasinene Resident Advisor for 2016 og Fact for 2015 (trangen til å presentere nye musikksjangre først når nye høyder). Dominowe, som nå er aktuell med *Siyathakatha* på Gqom Oh!, ble da også av Fact i januar i år utropt til en av 10 house, techno og klubb-artister du bør følge med på i 2017. Neste plate blir en utgivelse av TLC Fam.

«Lydbildet i gqom gir deg et slag i trynet som minner deg om første gang du hørte Burial eller produksjoner av Dizzee Rascal og Wiley, du må venne deg til rytmene.»

DJ-en Nan Kolè (Francesco Cucchi), som opprinnelig er fra Italia, men bosatt i London, beskrives av Resident Advisor som en «natural-born musical activist», og er innehaver av Gqom Oh!. Han driver labelen sammen med manager Craig Pugnetti, og Lerato Phiri, som bor i Sør-Afrika og har hjulpet til med å oppsøke produsentene fra Durban. I forbindelse med trykningen av et nytt opplag av

Gqom Oh! The Sound of Durban Vol. 1 og Dominowes nye EP, har Samora gjort et intervju med Nan Kolè.

Hvordan kan man markedsføre en sjanger ingen utenfor zulu-snakkende Sør-Afrika kan uttale?

– Vet du hva, det er fortsatt ikke lett å overbevise et vestlig publikum om hvor viktig dette er. Gqom handler fullt og helt om zulu-kultur. Jeg har strevd hardt med å få til riktig uttale, og tungeklikket mitt høres fortsatt ikke bra ut, men det er viktig å respektere opphavet.

Diverse artister
«Gqom Oh! The Sound of Durban Vol. 1»
Gqom Oh!

Dominowe «Siyathakatha» Gqom Oh!

Taxiholdplass i Durban.

Resto fra TLC Fam.

– Da jeg startet labelen og åpnet en Soundcloud-konto for to år siden, var den første og eneste låt der en vokalsnutt av Citizen Boy som sier «it's gqom». Det var det som var målet, å få folk til å skjønne at gqom handler om zulu-kultur, og at uttalen av ordet gqom også er viktig, fordi det representerer stilen, basstrommen, perkusjonen. Gqom er lyden av Durban, som ligger i provinsen KwaZulu-Natal. Vår markedsførings-strategi er å holde oss til essensen av gqom og bruke flinke grafiske designere. Vi har også laget dokumentarfilmen *Woza Taxi - Secret Stash Out Of The Locations*, i samarbeid med Crudo Volta i Italia.

Soniske stebrodrer i grime og dubstep

Gqom er noe helt nytt, men vekker likevel minner om andre musikksgangre, som kuduro og footwork, men kanskje mest av alt det mørke og dystre ved grime og dubstep. Noe som forklarer populariteten blant DJ-er og musikkinteresserte i Londons undergrunn. Lydbildet i gqom gir deg et slag i trynet som minner deg om første gang du hørte Burial eller produksjoner av Dizzee Rascal og Wiley, du må venne deg til rytmen.

– Mange føler på en slags forbindelse med sjangre som footwork, kuduro, dubstep og grime, og det gjør jeg og. Man kan også tilføye baile funk fra Brasil, men gqom har noe unikt, lyden er noe for seg selv og jeg liker den fordi den virker ublandet og ikke inspirert av andre sjangre. Miljøet er ganske isolert fra resten av verden. Da gqom-produsentene, begynte å lage musikken, visste de ikke noe om vestlig klubbmusikk. Jeg liker den type besettelse og radikalisme i forbindelse med komposisjon og lyd. Det hypnotiserer meg og den musikalske atmosfæren er dyp og mørk og egentlig galskap, men samtidig veldig dansbar. Det ryster sjelen min.

De fleste gqom-produsentene ser ut til å være under eller rundt 20 år, og lydbildet er ungdommelig og energisk. Hvem hører på gqom internasjonalt?

Dominowe.

– Gqom er helt klart ikke det samme i Europa som i Durban. I Durban er gqom i stor grad for ungdommer, og kan høres i taxier og i skolegårdene. Her i Vesten er spenningen av lytterne antakelig eldre, jeg er 37 år, og mye eldre enn kjernelytterne. Men samtidig har gqom blitt støttet og spredd av mange store artister fra min generasjon, som Kode9, Martyn, Mary Anne Hobbs, Scratcha DVA, Benji B, Mumdance, Plastician, Toddla T, Roska, Betty, Teki Latex, så aldersspennet er bredere enn i Durban.

Er du redd for at noen skal appropriere (kulturelt tilegne) gqom og hvis så, kan vi motvirke det?

– Ja, som det har skjedd med så mange andre sjangre. Den vestlige mainstreamen er som vi alle vet som en vampyr. Jeg pleier å si at vi ikke trenger være redd for undergrunnen, men for mainstreamen. Vi gjør vårt beste for å beskytte gqom, strategien min er å spre musikken så fort som mulig rundt om i verden sånn at de som vil «stjele» sjangeren vil møte veggen, og høres ut som en dårlig kopi. Selvfølgelig kan gqom inspirere flere elektroniske sjangre, og det er bra. Det viktigste er å gi det ut og la folk høre mer gqom. Det er det vi prøver som plateselskap, bare levere ut de originale lydene, og bare fra Durban.

Gqoms sosiale setting

Musikkformen gqom er dystre, men ingenting i forhold til den sosiale settingen. Den tyske journalisten Phillipp Weichenrieder snakket i fjor med DJ Lag, en av de viktigste produsentene på Durban-scenen, om situasjonen de svarte ungdommene må forholde seg til i Sør-Afrikas townships: – Vi vet alle at vi har gått gjennom apartheid og det har bare gått litt over 20 år siden demokratiet Sør-Afrika ble etablert, og for å være ærlig, masse har forandret seg. Men problemene med fattigdom, arbeidsløshet og mangel på tilskudd til å gå på college eller universitetet er fortsatt et problem i dette landet. Det påvirker meg til å gå i retning musikk og gqom. 📍

Hjemmegrodd hiphop

Lørdag 4. mars var det igjen tid for konsert på Melahuset. Programmet besto av DJ Maikelzito, Awesomnia, Phats, Martin O og Adrian Wright. Nå var det tid for hiphop.

MARINA SALIMI

SAMORA

Da jeg først kom inn på Melahuset var det enda ikke så mange der, men stemningen var på topp. Noen sto og danset, andre var enten i baren eller ventet på at showet skulle starte. På scenen sto DJ Maikelzito. Han hadde samplet Keely Smiths «Swing, swing, swing», og derifra gikk overgangen glatt over til De La Souls «Me, Myself and I». Fler og fler kom inn i varmen. Litt senere var lokalet fullt av dansende folk som begynte å samle seg rundt scenen i tide til første artist på scenen; Phats.

Phats har tidligere samarbeidet med Snak the Ripper, en canadisk rapper som tilbrakte 3 uker på andreplass på iTunes' hiphop-liste. Sammen er de tilgjengelige med låta «Where We From» på Spotify. Neste band på scenen var Awesomnia, bestående av rapper Lotus, beatboxer Beatur og Nick «Renicholas Skillz» Hatch på trommer. Etter settet til Awesomnia hoppet rapperne Adrian Wright og Martin O opp på scenen og leverte et solid show med plettfriske amerikansk-klingende aksenter og hardtslående beats. Holmlia-ringreven Pumba hang ut hele kvelden på Melahuset, og grep muligheten til å rappe noen linjer på scenen mot slutten av kvelden.

Vi har også fått æren av å snakke litt med Awesomnia om den nye låta «Spytter», inspirasjonen til å lage musikk og hvor veien går videre.

Er dere fornøyd med konserten?

– Vi er veldig fornøyd med å få spille på Melahuset og ønsker gjerne å spille der igjen i fremtiden. Takk til de som kom og delte kvelden med oss. Big up!!

Melahuset har som mål å mikse sjangere og byens ulike folk, hvordan tror dere de kan lykkes?

– Melafestivalen har allerede flere års suksess og erfaring med å mikse ulike folk og musikk sjangre. Vi tror de vil fortsette med det på Melahuset.

«For Maria var det slampoesi og dans som vekket interessen for musikk. Beatur sin mor er sanger på Island, og Nicks mamma var musikk lærer i over 30 år, så de har begge vokst opp med musikk i sin hverdag.»

Lotus utgjør sammen med Beatur og Nick «Renicholas Skillz» Hatch trioen Awesomnia. Foto: Johanne Bjørseth

Dere spilte en ny låt som kom ut 8. mars, kan dere fortelle litt om hva som inspirerte den?

– Kampen om likestilling. Derfor er teksten skrevet til Marias mamma.

Hva har vært deres beste og verste opplevelse så langt?

– Som band har vi de beste opplevelsene når vi klarer inspirere noen. Det verste er vel når vi er på turné og er lenge borte fra familiene våre.

Hva inspirerte dere til å starte med musikk?

– For Maria var det slampoesi og dans som vekket interessen for musikk. Beatur sin mor er sanger på Island, og Nicks mamma var musikk lærer i over

30 år, så de har begge vokst opp med musikk i sin hverdag. Tre artister som har trukket oss til hiphop er Busta Rhymes, A Tribe Called Quest og Dr. Dre.

Om planen videre sier Awesomnia at de vil fortsette å lage nye lyder og gi ut mer musikk. De jobber med nytt materiale i disse dager. Til sommeren blir det klubb og festivalgigs. 6

I fjor høst spilte Oum konsert på Cosmopolite i Oslo

Alle foto: Ula Tara

Musikalsk vev fra Sahara

Den marokkanske artisten Oum har overskredet mange grenser, både når det gjelder musikken hun framfører, og hvordan hun som artist bruker sin stemme til å hylle den tradisjonelle kvinnekulturen i Marokko.

SELMA BENMALEK

SAMORA

Oum El Ghaït Benessahraoui, kjent som bare «Oum», er både artist og låtskriver. Hennes fjerde album *Zarabi* kom ut i 2015, og ble til mens hun var på turne for det forrige albumet, *Soul of Morocco*. Marokkanske Oum forteller til Samora: «Jeg reiser mye og skriver ofte på fly eller tog. Man føler en helt spesiell frihet når man reiser rundt fra sted til sted.» På albumet som er inspirert av kvinnene i Marokko, synger hun både om menneskene, kjærligheten, friheten, livet – og håpet.

Innspilling ute i ørkenen

Zarabi ble spilt inn ute i ørkenen, ved landsbyen M'Hamid El Ghizlane i Zagora i Sør-Marokko.

Albumtittelen *Zarabi*, «tepper» på marokkansk, er en hyllest til de lokale kvinnene som vever vakre og fargerike tepper av brukte klær. I likhet med veverne lager Oum og musikerne en vakker, autentisk og vibrerende vev. Hun betraktes med rette som ambasadør for marokkansk kultur.

«Jeg valgte å spille inn albumet akkurat der fordi det er et sted jeg er veldig glad i og har gode minner fra.» Landsbyen er kjent for festivalen «Taragalte», som Oum ofte har spilt på. «I tillegg til å synliggjøre musikk og kunst knyttet til nomadekulturen, setter jeg stor pris på festivalens bevisstgjøring rundt miljøspørsmål og respekt for andre kulturer.»

Oum hadde med seg musikerne, Robin Mansanti (trompet), Yacir Rami (lutt), Inor Sotolongo (perkusjon) Damian Nueva (dobbel bass).

Når Samora spør om hvilken tanke som lå bak utendørsinnspillingen, forteller Oum at musikerne ønsket å fjerne seg fra den perfekte studiolyden, hvor man får et nøyaktig forventet resultatet. På albumet høres derfor både fuglesang og vinden som blåser: «I ørkenen måtte vi tilpasse oss naturen. Instrumentene ter seg annerledes i sol, vind og sand. Ideen bak var å akseptere det som skjer rundt oss. Som musikere lærte vi å akseptere hverandres feil og bli mer ydmyke.»

Cosmopolite

Med seg på albumet og Europa-turneen har Oum dyktige musikere: «Bandet har blitt som en familie for meg, og vi har stor respekt for musikken vi skaper sammen på scenen. Jeg tror publikum merker dette når vi spiller.»

På Cosmopolite i Oslo møtte Oum og bandet norsk publikum for første gang: «Konserthen i Oslo ble et fint minne for oss. Det var en ære å spille på en scene som Cosmopolite. Lyden var usedvanlig bra, og vi ble tatt svært godt imot av kunstnerisk leder Miloud Guiderk og hans stab.»

Tilbake til røttene

Allerede som fjortenåring var Oum solist i et gospelkor, og sytten år gammel skrev hun sangen «This is your heart» til støtte for hjertesyke.

Oum debuterte på slutten av 90-tallet med låter på engelsk, fra både gospel, jazz og soul. Etter hvert ønsket hun å vende tilbake til sine røtter i Sahara, og begynte å flette inn i uttrykksformer som hassaniapoesi, gnawa og chaabi.

Hun skriver låter på marokkansk dialekt og bruker tradisjonelle instrumenter. Oum forteller til Samora at hun er i en fase av livet hvor hun ønsker å komme nærmere sin egen bakgrunn og skape musikk som føles naturlig for henne.

«I likhet med veverne
lager Oum og musik-
erne en vakker, auten-
tisk og vibrerende vev.»

Kvinnenes kulturarv

På scenen på Cosmopolite forteller Oum at hun har lært mye av kvinnene i familien, spesielt moren og bestemoren: «Jeg lærte om tradisjoner knyttet til sang, dans, matlaging osv.» Sangen «Ah Wah» på *Zarabi* lærte hun av bestemoren.

De tradisjonelle sangene ble framført av kvinnene i familiesammenkomster mens de spilte perkusjonsinstrumenter som «bendir» og «taarej». «Ah Wah» ble ofte sunget under slike sammenkomster, og sangen fikk så stor betydning for henne at hun ville ha den med på *Zarabi*. «Ah Wah» er en sang for kvinner, sunget av kvinner, og er dermed et symbol på marokkanske kvinners særegne styrke.

– Om jeg føler meg pliktig til å snakke om politiske tema i kunsten? Nei, svarte Elle Marjá, på spørsmål fra moderator under seminaret «Moderne samiske stemmer – tale for døve ører» på Tromsø Internasjonale Filmfestival.

Foto: Morten Pettersen

Samiske kunstnere på barrikadene

– Kunsten skriker! Og når den skriker er det fordi noe er fryktelig galt.

ASTRID FADNES OG INGRID FADNES

SAMORA

Slik åpnet Emma-Margret Skåden fra Same-tinget kunstutstillingen *Maadtoe* på Perspektivet museum i Tromsø den 12. januar i år. Bak *Maadtoe*, som er det sør-samiske ordet for «opphav», finner vi fotografen Michiel Brouwer og den samiske kunstmaleren Anders Sunna.

– Jeg vil tvinge publikum til å se på dagens mennesker med det samme blikket som forskerne hadde den gang, fortalte Brouwer om sine fotografier.

Utstillingen, som i Sverige skapte så sterke reaksjoner at folk gikk i protest, blander fotografier og malerier. Sunnas malerier forteller en personlig historie om hans egen families lange kamp for sin samiske tilværelse i Tornedalen i Sverige. Som kontrast gir Michiel Brouwers kliniske fotografier en skarp påminnelse om samisk historie, om rasebiologi og om mislykket svensk samepolitikk helt fram til vår egen tid.

Historien er brutal. Gjennom hele Sápmi, det samiske territoriet, forteller samer om undertrykkelse. Det første samiske landsmøtet i 1917 ble et viktig politisk vendepunkt og starten på prosessen fram mot et folkerettslig, demokratisk og kulturelt likeverd for den samiske befolkningen, som i år markerer 100-årsjubiléet for det historiske møtet i Trondheim. Samtidig er historien til samene et delvis uskrevet kapittel. Fremdeles møter samene undertrykking og diskriminering, både i hverdagen og i møte med myndigheter.

Nå roper kunsten, sier Skåden. Unge samiske kunstnere, som Anders Sunna, bruker film, foto, billedkunst, graffiti, teater og performance med sterke virkemidler. I følge Skåden skriker kunsten når noe er fryktelig galt, noe som samfunnet må ta tak i. Hva forteller de moderne samiske stemmene, og hvem er det de vil skal lytte?

Døve ører?

– Jeg sitter ikke her fordi jeg liker å snakke på slike seminarer. Jeg sitter her i ren desperasjon.

Slik åpnet filmskaper og kunster Elle Márjá Eira sitt innlegg på seminaret *Moderne samiske stemmer – tale for døve ører* under Tromsø Internasjonale Filmfestival (TIFF), som ble holdt fra 16. til 22. januar. I panelet hadde hun blant annet med seg lederen av urfolksfestivalen Riddu Riddu, Karoline Trollvik. Spørsmålene seminaret tok opp, var hvilken plass de samiske stemmene har i dagens Norge, og hvordan det samiske blir representert i samfunnsdebatten.

Márjá Eira er ikke i tvil om hvilken plass samiske stemmer har, og hvilken stemme hun som kunstner kan ha.

– Om du er en reindriftsutøver fra Kautokeino er det ingen som hører på deg. Og det er derfor jeg sitter her. Som utøvende kunstner får jeg en mulighet til å snakke og til å formidle hvor kritisk situasjonen er innenfor samiske områder, hevder Eira.

Karoline Trollvik fra Riddu Riddu fremhevet viktigheten av møteplasser hvor stemmene får en mulighet til å vokse fram og bli sterke.

– Riddu Riddu har betydd enormt mye for oss. Jeg ville ikke ha vært den samme om det ikke hadde vært for Riddu Riddu. Uten denne festivalen, som er en plattform for samiske kulturelle uttrykk, ville vi ikke ha hatt årets samiske kunstner, for eksempel. Møteplassen har gitt oss en rett til å være, slo Trollvik fast.

Hun har vokst opp i bygda Kåfjord i Troms og kjenner godt til den lange veien bygdas ungdommer har gått for å ta tilbake sin sjøsamiske identitet. Den lille bygda har gått fra et sted hvor de samiske koftene

«Jeg sitter ikke her fordi jeg liker å snakke på slike seminarer. Jeg sitter her i ren desperasjon.»

Sunnas malerier forteller en personlig historie om hans egen families lange kamp for sin samiske tilværelse i Tornedalen i Sverige. Foto: Tomi Guttorm

ble gjemt bort og nesten glemt, og språket nær utvisket, til i dag å ha et samisk språksenter. Kåfjord og festivalen Riddu Riddu har vokst til å bli en referanse for den samiske kampen, både nasjonalt og internasjonalt.

En haug reinhoder

Eira er med i et kunstnerkollektiv, sammen med blant andre Anders Sunna og performance-artisten Máret Anne Sara. Sistnevnte gjorde seg kjent, i hvert fall i Nord-Norge, da hun stablet opp 100

blodige reinhoder i Tana sentrum. Anledningen var rettsaken til hennes egen bror, Jovsset Ante Sara. Ante Sara er av den norske staten pålagt å redusere reinflokken sin ned til 75 dyr. Det er ensbetydende med å legge ned reindrifta, mener han, og etter at staten anket saken har Ante Sara blitt kastet inn i nye runder i rettsalen. Et kobbelt av samiske kunstnere, blant andre Anders

Sunna, støtter Ante Sara og uka etter TIFF, mens rettssaken pågikk, lagde han politisk veggkunst i Tromsø sentrum.

Sunna har fått oppmerksomhet i media tidligere, da han lagde et veggmaleri på Alta ungdomsskole i Vest-Finnmark. Representanter fra Alta FrP ble dypt rystet over veggmaleriet, som de tolket som voldelig.

TIFF viste Nils Gaups samiskspråklige internasjonale publikumssuksess, «Ofelaš» – «Veiviseren» i ny drakt. Foto: Ingrid Fædnes

Sunna forsvarte seg med at «man kan ta hvilken folkegruppe som helst, som blir trykket ned for mye. Til slutt kan det gå ille, og det er det man må tenke på – at man kan ikke bare fortsette å trykke dem ned. En dag kommer noe ut.» Dette uttalte han til NRK Finnmark, da debatten raste i fjor.

Sunna har blitt kalt en politisk og militant kunstner, noe han selv ikke avviser. Nettopp kampen og ønsket om å snakke om det som skjer her og nå, er det som driver de «moderne samiske stemmene» framover.

– Om jeg føler meg pliktig til å snakke om politiske tema i kunsten? Nei, svarte Elle Marjá, på spørsmål fra moderator under seminaret. Jeg føler meg ikke forpliktet. Jeg er kunstner fordi det er slik jeg kan snakke om politiske tema.

År null i samisk film

TIFF har alltid flere samiske filmer på programmet, under bolken «Film fra Nord». I år ble samisk film viet spesiell plass i programmet, i en egen bolk kalt Sápmi 100, dette for å markere 100 årsjubileet til landsmøtet i Trondheim i 1917. I dag, hundre år seinere, er det identitet og utvisnelsen av denne, som preger de unge samiske kunstnerne. Både i filmen «Familiebildet», «Hurra for mamma» og «Kaisa's Enchanted Forest», alle filmer på Sápmi 100 programmet, er filmer som handler om en identitet fratatt samene.

I tillegg til å vise flere nye samiske filmer, tok TIFF også et spesielt tilbakeblikk på samisk filmhistorie.

30 år etter at den første samiskspråklige filmen, *Ofelaš – Veiviseren*, gjorde publikumssuksess både i Norge og internasjonalt, viste TIFF filmen i ny drakt. Lydsporet ble tatt vekk og erstattet av musikk framført live. Regissør Nils Gaup ga musikerne full

kunstnerisk frihet, men var selv tydelig spent i forkant av filmkonserten.

– De har fjernet det viktigste for meg i filmen, vi brukte enormt mye tid på lyden under filmproduksjonen, fortalte Gaup på morgenkvisten, timer før visningen. Selv hadde han ikke hørt noe av musikken før han satte seg ned på andre rad i Kulturhuset i Tromsø.

Til tross for den viktige rollen *Veiviseren* hadde i det å sette samisk kultur på kartet, den blir til og med kalt år null for samisk film, har Gaup i dag et tilbakeholdent forhold til sin egen debutfilm. Han uttalte tidligere i år til Klassekampen at han gjerne «avkanoniserer» *Veiviseren*, og mener dagens samiske kunstnere og filmskapere finner inspirasjon helt andre steder. Mens *Veiviseren* er basert på mytologi, og filmen *Kautokeino-opprøret* fra 2008 bygger på historisk dokumenterte hendelser, er Gaup i dag mer interessert i aktuelle politiske temaer i samiske områder. Krympende beiteområder som følge tvangsreduksjon av rein, gruvedrift og kraftutbygging mener han er alarmerende.

– For meg handler det alltid om story, finne historiene som er verdt å fortelle, som skaper gode bilder. Samtidig må det ha en dobbel bunn, det må være enten politisk eller symbolsk, forteller Gaup.

Han trekker fram viktigheten av kunstens kraft og den samiske kunstneren Anders Sunna.

– Da han lagde bildet i Alta, ville folk ha det bort, de orket ikke se på det. Da synes jeg kunsten fungerer. Når den innehar en kraft som folk legger merke til.

Flere samiske musikere stod på scenen til stumversjonen av *Veiviseren*, deriblant vokalist Márja Helena Fjellheim Mortensson, som Gaup takket ettertrykkelig etter konserten. Til tross for at de hadde fjernet det regissøren trakk fram som essensielt for filmen, var han i likhet med mange i den fullsatte kinosalen tydelig fornøyd med filmens nye drakt.

– Det er første gang jeg har blitt rørt av min egen film, sa Gaup etter filmen.

Om *Veiviseren* markerer år null for samisk film, kan det være at årets premiereklare *Sameblod*, av den svenske regissøren Amanda Kernell, vil markere et veiskille for samisk film. Filmene beskrives som en kjærlighetserklæring til dem som forlot og dem som ble.

Det er mulig *Sameblod* vil uttrykke tydelig det som er ett av budskapene til de moderne samiske stemmene: Retten til å fremdeles være samisk. Eller sagt med den samiske musikkartisten Sofia Jannoks ord: *We were here, and we are still here.* 9

Dybde og poesi

I mer enn tusen år har sufitradisjonen stått svært sterkt i alle samfunnsklasser og geografiske områder i Pakistan og Nord-India. Hvordan blir den spirituelle qawwali-musikken tatt imot hos et norsk publikum?

SELMA BENMALEK

SAMORA

Dersom man hører pakistansk folkemusikk, vil man oppdage at den ikke ligger så langt fra sufimusikken, verken når det gjelder innhold eller toneart. Brødrene Fareed Ayaz og Abu Muhammad er to av mange qawwaler som har bidratt til å styrke sufimusikken både i hjemlandet Pakistan og i andre land verden over.

Voksende interesse

Takket være opptredener på ulike festivaler for spirituell musikk, folkemusikk og «verdensmusikk», har stadig flere oppdaget sjangeren, selv om de verken kan språket eller kjenner til sufitradisjonen fra før.

En annen viktig faktor bak den voksende interessen i Pakistan har vært TV-programmer som Coke Studio Pakistan hvor unge pop- og rockeartister møter qawwaler og folkemusikere og sammen lager en ny vri på de mest folkekjære sufisangene.

For mange qawwaler er sufimusikken ikke bare en kunstform, men en familietradisjon som går flere hundre år tilbake. Brødrene Fareed Ayaz og Abu Muhammad stammer fra «Bachchon Ka Gharana»-skolen i Delhi i nåværende India og kan spore sine musikalske røtter tilbake til noen av de første ledsagerne av den store sufipoeten Amir Khushrow (år 1253–1325).

Qawwalikonsert på Melahuset

I mars skapte Fareed Ayaz og hans ensemble en fantastisk stemning på Melahuset. I samarbeid med den pakistanske ambassaden i Oslo og Pakistansk familienettverk i Norge, hadde Melahuset invitert til konsert hele to kvelder på rad. Midt i hjertet av Oslo fikk et mangfoldig publikum oppleve en intens og vakker konsert. Enkelte hørte sufimusikk for aller første gang.

De flere hundre år gamle tekstene som synges og resiteres under en sufisammenkomst, også kalt «mehfil-e-sama», er skrevet av sufipoeter på pun-

For mange qawwaler er sufimusikken ikke bare en kunstform, men en familietradisjon som går flere hundre år tilbake. Foto: Melahuset / Ari Gautier

jabi, arabisk, persisk, hindi og flere lokale språk. En qawwal tolker og framfører sin egen forståelse av tekstene og lar musikken uttrykke poesiens emosjoner.

Sufipoesi er svært følelsesladd og skildrer på samme tid både det gudommelige og menneskelig kjærlighet, lengsel, glede og tristhet. Under en sufioptreden blir publikum omhyllt av disse følelsene når qawwalene søker respons fra til-

skuerne. Det er vanlig at publikum synger med, svarer og involverer seg i musikken. Sammen fornemmer både musikere og publikum dybden i qawwalimusikken.

Magisk stemning

I den fullsatte salen på Melahuset fikk et publikum oppleve nettopp dette. Stemningen økte for hver takt og folk klappet og sang med. Mange av de tilstedeværende uttrykte i etterkant hvor godt scenen på Melahuset passet til en slik stemningsfull og intim konsert. «Community Centre» er kanskje en riktig beskrivelse av Melahusets betydning for Oslos befolkning. Hvor ellers kan gamle damer, småbarn, diplomater, kunstnere og kunstinteresserte omgås så til de grader naturlig?

«En qawwal tolker og framfører sin egen forståelse av tekstene og lar musikken uttrykke poesiens emosjoner.»

Lomax-kanonen: Syng hva som helst

Alan Lomax har trolig hatt mer å si for bevaringen av verdens musikkarv enn noen annen enkeltperson. Hans arbeidsomme natur påvirket alt fra popen og rockens retning til forskningen på sammenhengen mellom historiske endringer i kultur, musikk og dans i et globalt perspektiv.

ENDRE DALEN

SAMORA

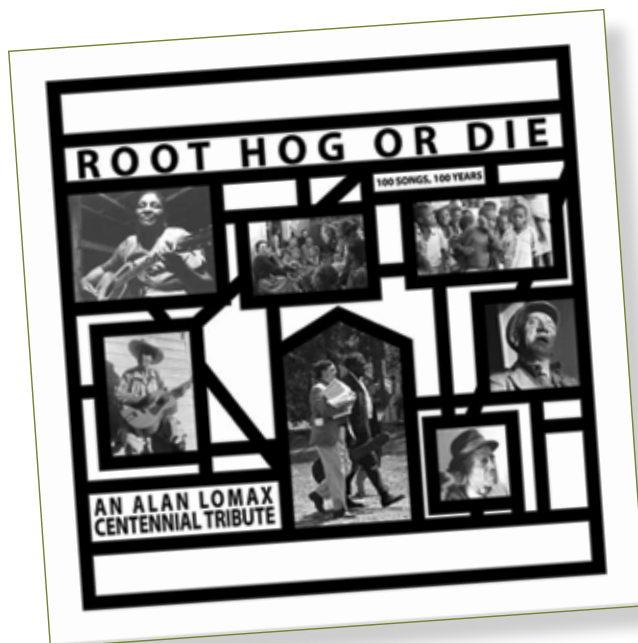
Peter Gabriel, Paul Simon, Brian Eno og David Byrne utropes ofte som de musikerne som har gjort mest for ikke-vestlig musikk i Vesten. Alan Lomax var mindre kjent som musiker, men kaster i denne sammenhengen skygge over samtlige av disse. Lomax er en av de viktigste personlighetene i musikkhistorien noensinne. Det vil være et understatement å si at han er mest kjent som en av de viktigste kildene til 1960-tallets renessanse av folk-musikken, med Bob Dylan i spissen. Verken The Beatles, The Rolling Stones, Jimi Hendrix eller techno-musiker Moby ville vært det samme uten Lomax.

Lomax' skjebne

Alan Lomax var musikolog, musiker, arkivar, forfatter, produsent, manusforfatter og programleder for en rekke radio- og TV-programmer, og ikke minst var han produsent for flere hundre plater. Men først og fremst var han verdens mest kjente folklorist. Med mobilt opptaksutstyr i hånd begynte Lomax å reise rundt i USA sammen med faren, John Lomax, allerede som ung gutt på 1930-tallet, for å spille inn folke-musikere på lydbånd. Lomax' skjebne var kanskje bestemt av faren, men han oppnådde og gikk langt utover det faren kunne forestille seg. Alans store lidenskap var først og fremst de afroamerikanske stemmene i spennet mellom gospel, blues og folk, men han var også tidlig opptatt av meksikanernes og urfolks musikk.

Antologien *Root Hog Or Die: 100 Songs, 100 Years – An Alan Lomax Centennial Tribute* feirer at det i 2015 var 100 år siden Lomax ble født. Lomax oppdaget, eller var en viktig del av populariseringen, av musikere som Lead Belly, Muddy Waters, Pete Seeger (som var Lomax' assistent i en periode),

«Der Smith var en kurator som plukket ut glemte låter til sin utgivelse, var Lomax en som aktivt oppsøkte musikere i feltet og spilte inn musikken deres.»

*Root Hog or Die: 100 Songs, 100 Years
– An Alan Lomax Centennial Tribute
Diverse artister
Mississippi Records 2016*

Woodie Guthrie og Jelly Roll Morton. Det er bare Jelly Roll av de forannevnte som er med, til gjengjeld dukker selveste Bob Dylans «Masters of War» opp blant disse innspillingene fra mellom 1933 og 1983. På dette seks platers bokssettet lansert i fjor, hører man blant annet skotske viser, ligurisk kormusikk, marokkansk tradisjonell trancemusikk og haitisk folkløse, men en anelse mer blues, country og gospel enn noe annet.

The land of country and blues, and a lot more

Lomax' hovedvirke var i begynnelsen begrenset til USA. Med unntak av ekspedisjoner med den berømte afroamerikanske forfatteren, folkloristen og antropologen Zora Neale Hurston til Bahamas og Haiti da han var rundt tjue i 1934-37, og en utflykt til

Mexico i 1941, kom han seg ikke ut av USA før på 1950-tallet. Derfor er halvparten av musikken på *Root Hog Or Die* spilt inn i USA. På grunn av den omfattende innvandringen og slavehandelen har jo også landet et enormt musikalsk mangfold. Blues, gospel, jazz og country (sjangeren fikk navnet på 1940-tallet og var fra før kjent som hillbilly) var kun noen få av de folk-uttrykkene som fantes, og omtrent de eneste fra mellomkrigstiden som har satt fotspor i populærkulturen. Det er lett å glemme at man

Elisabeth Austin og venner på Bahamas i 1935. Foto: Alan Lomax

Alan Lomax og Raphael Hurtault på øya Dominica i Karibien i 1962. Foto: Antoinette Marchand

Medlemmer av Compagna Sacco i Liguria i Italia 1954. Foto: Alan Lomax

i USA kunne høre alt fra finske valser og calypso fra Trinidad, til de mer hjemmedyrkede sjangrene bluegrass, cajun, zydeco og musikken til mardi gras-indianerne, alle disse representert i bokssettet.

Noen av de mest kjente og beste innspillingene i USA gjorde Lomax i 1959: Den såkalte Southern Journey. Fire låter derfra er inkludert i bokssettet, blant dem Fred McDowells gudfryktige «Lord Have Mercy» og Neal Morris' løyerlige «Sing Anything», som også har gitt navn til boksens andre plate, *Volume 2*. Albumet *I'll Meet You On That Other Shore* (Mississippi, 2010) er kanskje den mest gripende av en serie på fire plater med innspillingen fra The Southern Journey. Opptakene Lomax gjorde med Georgia Sea Island Singers på samme tur tilgjengelig på LP-en *Join The Band* (Mississippi Records, 2011) anbefales for den nysgjerrige.

Lomax mente at kulturen på Georgia Sea Islands på Atlanterhavskysten var den som var nærmest afrikansk kultur i hele USA. Da han først besøkte Georgia Sea Islands i 1935, var det sammen med Mary Barnicle og Zora Neale Hurston. Lomax tok med mye fra Hurston, som ofte lærte sangene hun hørte, sang med musikerne og skrev det ned senere i en høyst subjektiv og personlig stil. Da trioen kom til Florida, mente Hurston at Lomax og Barnicle burde smøre inn huden med valnøttolje. Det å krysse fargelinjene i Florida var sosialt uakseptabelt. Den nøttefargede huden gjorde selvsagt at de fikk problemer med politiet, uansett.

Harry Smith som supplement

En annen kunstner, filmskaperen og samleren Harry Smith, var også viktig for folk-musikkens renessanse og retningen rocken skulle ta utover 1960-tallet. Hans *Anthology of American Folk Music* (Folkways, 1951) samlet blues og hillbillymusikk med artister som Blind Willie Johnson og The Carter Family, og gjorde dem kjent for et nytt, ungt og større publikum. I *Anthology's* liner notes avslører Smith hvordan kategorien race records ble oppfunnet fordi plateselskapet Okeh Records var redde for å reklamere for svart musikk overfor et hvitt publikum. Men det var Lomax som var den første som

Neal Morris i Timbo i staten Arkansas i oktober 1959. Foto: Alan Lomax

Wade Ward og Alan Lomax i 1959.

Foto: Shirley Collins

satte sammen plateutgivelser som inkluderte både country og blues.

Der Smith var en kurator som plukket ut glemte låter til sin utgivelse, var Lomax en som aktivt oppsøkte musikere i feltet og spilte inn musikken deres. Der Harry Smith var en hipster, en del av beat-generasjonen og kompis med Tuli Kupferberg og Allen Ginsberg, var Lomax en venstreorientert aktivist og senere avgjørende forsker på forbindelsene mellom musikk og kultur. Det er også feil å sammenligne Smiths *Anthology* og Lomax' *Root Hog or Die*: Den beste musikken Smith visste om, og den beste musikken Lomax selv spilte inn.

Da Lomax knakk jazzkoden

Til å begynne med så ikke Lomax den virkelige ver-

dien i jazz, men møtet med en mislykket og aldrende Ferdinand «Jelly Roll» Morton på en nattklubb i Washington DC i 1938 forandret dette. Lomax ble overbevist da han hørte «Alabama Bound», omtrent den vakreste versjonen av sangen han til da hadde hørt. Jelly Rolls tolkning er tatt med på *Root Hog Or Die*, og høres nesten like fornøylig som sørgmodig ut. Jelly Roll var en eksentrisk original, om ikke den originale jazzmusikeren. Han var den første jazzmusikeren som fikk sin musikk publisert, dette skjedde i 1915, og han hevdet selv at han fant opp jazz i New Orleans rundt 1900.

Det hører også med til historien at Lomax så på utryddelsen av kulturer og musikkformer som en trussel mot mangfoldet i det moderne samfunnet. Et eksempel på musikk som ikke finnes lenger i sin opprinnelige form, er «22» & Groups «Early in the Morning», tatt fra albumet *Negro Prison Songs* (Tradition, 1958), hvor fangenes haking i jord danner rytmen. I praksis en etterkommer av slavesangene fra eldre tider. Det skal utvilsomt sies at det er bra at denne sosiale settingen ikke eksisterer lenger.

Lomax kjedet seg over 1950- og 60-tallets voksende massemedia, men som Nathan Salsburg skriver i *Root Hog or Die's* liner notes, ville Lomax trolig satt mer pris på internett. Særlig YouTube, som i dag har en Alan Lomax-kanal med over 8,5 millioner visninger og over 23 000 abonnenter. Da Lomax begynte å bli gammel, ble han glad i artister som Prince og Michael Jackson, og han fant også glede i den tidlige hiphopkulturens fremvekst. Lomax var heller ikke som enkelte andre i folk-miljøet motstander av at Bob Dylan gikk i retning elektrisk rock. Lomax så i Dylan det han så i det beste av rock and roll; en bevissthet, ifølge forfatter John Szwed.

Krysser barrierer

I John Szweds bok *Alan Lomax: The Man Who Recorded The World*, lærer vi at det var nettopp det han langt på vei gjorde. Resultatet ble innspillinger

og notater som skulle bli plater, bøker og TV-programmer, og Lomax stoppet ikke ved landegrenser eller språk. Han gjorde omfattende innspillingsarbeid i hele USA og Karibien, Mexico, Marokko, England, Skottland, Irland, Italia, Spania, Georgia og Romania, og gikk gjennom arkiver med musikk fra Latin-Amerika, Asia og Afrika.

Av de vesteuropeiske innspillingene – de fleste fra begynnelsen av 1950-tallet – skiller spesielt noen av de italienske seg ut. Den eksentriske, hese og harkende vokalen på Luigino Scollo og Pietro Guarrasis «Nnuena (Christmas Nnovena)» står i sterk kontrast til den rene kormusikken på Compagna Saccos «Lenga Serpentina (Serpent Tongue)». Lomax har selv sagt at det i Italia var en lokal musikalsk dialekt i omtrent hver eneste dal, som var så godt som ukjent i resten av landet.

«Lomax så i Dylan det han så i det beste av rock and roll; en bevissthet.»

De fleste av de skotske og irske visene er a capella, og spesielt skotten Jimmy Macbeaths «Tramps and Hawkers» er gripende, mens Brendan Behans «Zoological Gardens» høres ut som den er spilt inn på en irsk pub en sen kveld. *Root Hog Or Die* er alt for omfattende til at det er plass til å nevne mer enn noen få eksempler i denne anmeldelsen. Av de karibiske innspillingene vil jeg trekke frem Duke of Irons «Calypso Invasion» fra 1947. Den er spilt inn live i New York, noe som forsterker poenget om mangfoldet i USA. De karibiske innspillingene som får mest spilletid er imidlertid fra 1960-tallet.

Sang som mål

Alan fleipet en gang med at han i frustrasjon over at han ofte ikke skjønnte språket utviklet systemet kalt cantometrics, gjort kjent i boka *Folk Song Style and Culture*. Cantometrics organiserte vokalmusikk fra alle verdenshjørner i et system som skulle være mye mer universelt enn det vestlige notasjonssystemet.

I *Root Hog Or Die's* liner notes kan du lese Lomax' essay *An Appeal For Cultural Equity* hvor han redegjør for idéene om kulturell rettferdighet og cantometrics. Cantometrics betyr å måle sang, eller sang som mål, og Lomax' målsetting var å finne ut av forbindelsene mellom de ulike formene for sang rundt hele verden. Teamet som jobbet med dette tok utgangspunkt i mer enn 4000 innspilte eksempler fra 350 forskjellige kulturer. Det viste seg at i overkant av ti regionale sangtradisjoner går igjen i majoriteten av verdens sangstiler, med en total av 37 ulike faktorer. En av konklusjonene var at kultur og sangstil forandrer seg i takt, og at uttrykksform har røtter i regional kulturutvikling.

«Cultural equity should join all the other important principles of human dignity, freedom of speech, freedom of movement, freedom to work and live and enjoy yourself, and freedom for your culture to express itself. 'Cause that's all we got, you know. We're just culture». *Alan Lomax, 1991.* ❸

Fange i Mississippi State Penitentiary. Alan Lomax spilte inn musikk på en av fengselets gårder i 1947, utgitt som «Negro Prison Songs». Foto: John Dudley

Abonner på

SAMORA

Magasinet Samora er nå inne i sitt 39. år. Samora er et uavhengig innvandringspolitisk og kulturpolitisk magasin som tar opp situasjonen for minoriteter i Norge samt forholdet mellom minoriteter og majoritet.

Samora legger vekt på å formidle kulturuttrykk fra minoritetsgruppene som musikk, bøker, filmer og kunstutstillinger som de store mediene ikke dekker.

Abonner nå!
e-mail til samora@samora.no
Tlf.: 22 20 96 90

Ett års abonnement
(4 utgaver)
kr 200.- for privatpersoner
& kr 250.- for institusjoner

Samora er hovedstad i ingenmannslandet mellom Norge og omverden. Samora vil gi stemme til det mangfoldige Norge alle prater om, men altfor få vet hva er.

Samora er et magasin for alt som er ureint, det som er i mellom, litt av begge deler.

Samora er ikke bare for «innvandrere» eller «nordmenn».

Samora er der fordi alt ikke er som det ser ut.

Kanskje Samora er magasinet du savner? Synes du denne teksten er vagt formulert? Har du sterkere ord?

Kanskje finner du ordene sammen med andre? Samora trenger bilder og tekster fra din virkelighet. Ung og uerfaren kan være en fordel.

Klubb

**NIGHTFLIGHT X MARK ERNESTUS' NDAGGA RHYTHM FORCE
15. APRIL 2017
JAEGER**

Mark Ernestus er mest kjent som den ene halvdel av dub techno og dub duoene Basic Channel og Rhythm & Sound sammen med Moritz Von Oswald. Med mbalax-kollektivet Ndagga Rhythm Force går han hinsides både techno og dub til de intuitive stedene hvor musikk oppsto. Med *Yermande* leverte de i fjor et av årets mest interessante album. DJ Nuhhh, MC Kaman og Jan Sverre spiller også plater fra sine omfattende samlinger.

Verksteder

**AGENDA X SKRIVEVERKSTED
4. MAI 2017
ANTIRASISTISK SENTER**

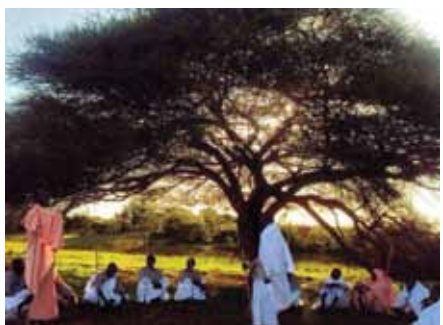
På Agenda X' tradisjonsrike skriveverksted har mang en stjerne-stemme funnet sitt uttrykk, og alltid inviteres prominente stemmer til å holde kurs. I mai vil Nancy Herz og Faten Mahdi Al-Hussaini holde kurs i kronikkskriving. De har begge solid erfaring fra samfunnsdebatt og offentligheten forøvrig. Det var Nancy som skrev den mye omtalte innlegget «Vi er de skam-løse arabiske jentene» i 2016. Faten har vært med å skape organisasjonen JustUnity.

**DHOLVERKSTED
6.-7. MAI 2017
MELAHUSET**

Her kan du lære å spille dhol med den erfarne dholspilleren Jas Daffu kjent fra band som Bollywood Brass Band og Dhol Foundation. Dhol-trommen har sitt utspring i Punjab-regionen i grenseområdene mellom India og Pakistan, med røtter tilbake til 1500-tallet. Tradisjonelt sett ble instrumentet knyttet til innhøstningsfester (Mela) og religiøse seremonier, men i dag forbindes trommen gjerne med indisk-pakistansk populærmusikk og populære danseformer som bhangra.

Litteraturfestivaler

**A NATION OF POETS
5.-7. MAI 2017
LITTERATURHUSET**

Hva betyr det å være somalisk i dag, og hvordan setter den nye generasjonen sitt preg på litteraturen? Under Somaliske dager skal inviterte forfattere og intellektuelle drøfte disse spørsmålene. Somaliske stemmer fra diasporaen har nådd ut til et bredt publikum, og ikke minst har Beyoncé's samarbeid med poeten Warsan Shire bidratt til oppmerksomhet rundt forfattere og poeter fra diasporaen.

**NGUGI WA THIONG'O
NORSK LITTERATURFESTIVAL
SIGRID UNDSET-DAGENE PÅ LILLEHAMMER
30. MAI - 4. JUNI 2017**

Ngugi wa Thiong'O nevnes ofte som kandidat til nobelprisen for sitt forfatterskap. Han er særlig kjent for trilogien fra 1960-tallet om mau-mau-opprøret hvis første bok var *Weep Not Child*. Dette var den første romanen publisert på engelsk av en østafrikaner, men i essayene i *Decolonising The Mind* senere i livet oppfordret han forfattere til å skrive på sitt morsmål. På Norsk Litteraturfestival vil du få flere muligheter til å oppleve Thiong'O.

Kino

**I AM NOT YOUR NEGRO
16. JUNI 2017
PÅ KINO I DE STØRRE BYENE**

I Am Not Your Negro er basert på James Baldwins uferdige manuskript *Remember This House*.

Filmen tar for seg rasismens historie i USA, og Baldwins tanker om borgerrettsforkjempere som Medgar Evers, Malcolm X og Martin Luther King Jr. Filmen har vunnet flere internasjonale priser og ble nominert til Oscar for beste dokumentarfilm.

Konsserter

PATORANKING

15. APRIL 2017 • SAGENE FESTIVITETSHUS

Debutalbumet til dancehallartisten Patoranking kom i fjor, og inkluderte gjesterappere med bakgrunn i hiphop, afrobeats og dancehall som Wizkid, Phyno og Elephant Man. Videoene til Pankoranking har gjerne mellom ti og tjue millioner avspillinger på YouTube. Mojo, Eben Jr og Mr Narrator med Dj Beryl Diane, DJ Untee og DJ Mago Kaka varmer opp.

TRÄD GRÄS OCH STENAR

27. APRIL 2017 • BLÅ

Träd, Gräs och Stenar sammenlignes med alt fra Grateful Dead, Can og Terry Riley. Det svenske psykedeliske progbandet levde sammen i kollektiv av typen du bare kunne finne på 1970-tallet. Det kollektivistiske er sentralt for å forstå det frie lederløse uttrykket. I fjor kom bokssettet som revitaliserte bandet, og nå jobber de med et album sammen med blant andre Reine Fiske fra Dungen på gitar.

SEVEN EYES

6. MAI 2017 • MELAHUSET

Seven Eyes består av den klassisk skolerte gitaristen Paulo Vinícius fra Brasil og Tanya Wells med base i Storbritannia, som spesialiserer seg på folk, jazz og sørasiatisk klassisk vokalmusikk. Komposisjonene deres bygges opp ved hjelp av en elv av ideer, kulturelle innflytelser og spontane innfall. Seven Eyes har bragt om ikke verdener, så hvertfall kontinenter plassert langt fra hverandre sammen i harmoni.

GEORGE CLINTON & PARLIAMENT-FUNKADELIC

6. MAI 2017 • ROCKEFELLER

George Clinton og hans Parliament-Funkadelic stiller nå på Rockefeller for 3. året på rad. Alle som har sett P-Funk Allstars live, enten på DVD-en *Mothership Connection Live 1976* spilt inn i Houston, eller i levende live, vet at bandets sceneshow er en eneste stor karnevalsfiesta med intergalaktiske kostymer, kinky hårfrisyrer og ekstravagante gjestevokalister.

ORCHESTRA BAOBAB

19. MAI 2017 • COSMOPOLITE

Orchestra Baobab er ved siden av Étoile de Dakar (med Youssou N'Dour) det fremste bandet som vokste fram på klubbscenen i Dakar på 1970-tallet. Orchestra Baobab var mer inspirert av afrokubansk musikk enn Étoile de Dakar, som er kjent for mbalax, hvor sabartrommen danner grunnlaget for lydbildet. Baobabs *Pirates Choice* er blant de mest kjente vestafrikanske album fra 1980-tallet.

DAMO SUZUKI WITH SOUND CARRIERS

1. JUNI 2017 • REVOLVER

Damo Suzuki var vokalist i krautrock-bandet Can utover 1970-tallet. De hentet ingredienser fra både elektronisk musikk såvel som musikk fra fjerne verdensdelar. Suzuki er kjent for sin improviserte tilnærming til fremføring, og har for vane å sette sammen et knippe lokale musikere når han spiller i byer rundt om i verden. På Revolver vil Rasmus Hungnes, Ted Parsons, Andreas Hoem Røysum, Mark Steiner og Leon Muraglia bistå Suzuki.

melaCafé

Mariboes gate 8, Oslo

Tlf: 917 73 736

mela.no

V i e r g o d e p å m e z a h

Mezah er en rik mattradisjon man finner over hele Midtøsten og det østlige Middelhav. Her på Melacafe hentes inspirasjon fra så vel det palestinske, som det libanesiske, tyrkiske og syriske kjøkken.

La gjerne kokken sette sammen fem forskjellige mezah for deg - med eller uten kjøtt.

Mezah handler like mye om hva som serveres som og hvordan det serveres: En rekke småretter serveres for å deles av alle rundt bordet, den sosiale siden ved et måltid vektlegges.

Er dere to eller flere personer, anbefaler vi å la oss sette sammen en kombinasjon av ulike mezah.

Rettene baserer seg mye på grønnsaker, men det finnes også en rekke kjøttretter her, og pita-brød er selvsagt en viktig del av måltidet. Mezah kan spises som et måltid i seg selv, eller som en forrett før man går videre til grillretter eller varmrätter.

**MEZAH VEGETAR/VEGAN • 160,-
MEZAH MED KJØTT • 180,-**

*Har du lyst på mer enn mezah?
Flere varme retter står på menyen,
med et godt utvalg drikke.*

African Sunz Feat. Ina Makeda
«Million»
Caroline / Universal Music AS

Høres ut som en million

På singelen «Million» med Ina Makeda fortsetter African Sunz i det samme afrobeats-sporet som på de forrige singlene «Mingele» og «Kinky».

Låta er produsert av Rumbilin og leker med reggae, house, en fet basslinje og uttrykket «du ser ut som en million».

Forny biofilmen

Pablo Larraíns *Neruda* skiller seg fra andre biofilmer spesielt idet at den både er basert på fiksjon og virkelighet. Regissør Pablo Larraín har blitt hyllet for sin fremstilling av en ene-stående litterær skikkelse i en detektivhistorie.

I *Neruda* følger vi poeten Pablo Neruda i 1948 da han som representant for Chiles kommunistparti måtte gå i skjul fordi President Gabriel González Videla forbød kommunisme og beordret Nerudas arrest. Filmen ble vist på Tromsø Internasjonale filmfestival i januar.

Mer enn «good girls»

– Altfor mange synes fortsatt at kvinner skal være good girls, sier regissør og prisbelønet aktivist Deeyah Khan til Sofia N. Srour i tidsskriftet Fett. – Vår revolusjon må være at ingen har eierskap over våre kroppar, at vi bestemmer vår fremtid og setter våre egne mål.

I intervjuet snakker Deeyah Khan om sosial kontroll, det patriarkalske i de abrahamittiske religionene (jødedom, kristendom og islam) og hvorfor kvinner må eie definisjonsmakten for sin seksualitet.

Khan har i det siste grunnlagt nettmagasinet Sister-hood, en plattform for kvinner med muslimsk bakgrunn som forteller sine egne historier med egne ord. Som filmregissør, menneskerettighetsaktivist og goodwill-ambassadør for FN har hun vunnet flere priser, som Telenors kulturpris, Ossietzky-prisen og Emmy Award.

Faksimile: Fett #1 2017

Faksimile: Dagsavisen 14. mars 2017

De modige jentene

S.A.M.-gjengen er en ny norsk tegneserie hvor tre jenter med bakgrunn fra Somalia, Midt-Østen og Pakistan har hovedrollene som superhelter som kjemper mot hverdagsrasisme.

Skaperne av tegneserien er forfatterne Mohammed Tanveer Hussain og Tore Remi Christensen samt tegnerne Satya B. Sharma og Moula Sara.

– Vi ville ta opp alvorlige temaer med litt glimt i øyet. Ideen er inspirert av tegnefilmene om «Burka Avenger» på YouTube. Humor gjør det lettere å ta opp vanskelige ting, sier Hussain til Dagsavisen.

Dagsrevyens østkant

I vinter viste NRK Dagsrevyen en reportasje om «skummel» kriminalitet på Mortensrud. Dagsrevyens journalist Anders Magnus intervjuet en rekke personer som sier at «en fjerdedel av ungdommene i området selger hasj», at «Østkanten har parallelsamfunn» og at «integreringen er slått feil».

Det kom mange reaksjoner på reportasjen fra seerne. Forfatter Adel Khan Farooq reagerte sterkt på innslaget og fortalte i en Facebook-status at han hadde blitt kontaktet av NRK.

Den nye nettavisen Vårt Oslo har snakket med Farooq som selv har bodd på Mortensrud, området innslaget var filmet. Han reagerte blant annet på at journalistene aktivt hadde gått inn for å kun bruke kilder som bekreftet fordommer.

– Mortensrud er et veldig fint sted, med mange som jobber forebyggen- de. De siste årene har det også vært en negativ utvikling blant en del ungdommer. Mange har blitt rekruttert til rusmiljøer, men det er ikke snakk om en fjerdedel av ungdommene herfra, slik Dagsrevyen-reportasjen opplyser, sier Farooq til Vårt Oslo.

Empati mot muslimer stiger

Parallelt med at president Donald Trump har nektet personer fra syv land med muslimsk majoritetsbefolkning innreise i USA, viser en ny undersøkelse at amerikanerne har forandret mening om muslimer. Nå blir de sett på med noe mer positive øyne.

I en artikkel i The Wall Street Journal kommer det fram at jøder og katolikker ble betraktet mest positivt, mens muslimer og ateister var på bunn.

Demokrater og folk som personlig kjenner muslimer hadde størst sannsynlighet for å ha empati med muslimer, i følge undersøkelsen.

Jessica Martinez, som er senior researcher for studien sier til Wall Street Journal at «vi ser empatien med muslimer over et bredt lag av befolkningen – religiøse grupper, demokrater, republikanere.» Det er verdt å minne seg på at kun omtrent 1% av USAs befolkning er muslimer.

Bidrar til positivt mangfold

7 av 10 nordmenn mener flyktninger bidrar til positivt mangfold ifølge en undersøkelse gjort av Ipsos for Redd Barna, skriver NTB.

– Dette viser at regjeringen har mange gode krefter å spille på i Norge – dersom de vil. Men istedet ser vi en asyl- og flyktningepolitikk med stadige innstramminger og tiltak som skal sende et signal for at færrest mulig kommer hit sier seksjonsleder Thale Skybak i Redd Barnas Norgesprogram til NTB.

Undersøkelsen er gjennomført pr telefon og 85 prosent av de spurte sier at de har bidratt for å hjelpe flyktninger på en eller annen måte. Ikke overraskende er det FRP-velgerne som er mest skeptiske, og Høyre-velgerne som kjenner færrest flyktninger. Rødt, SV og Krfs velgere har størst sjanse for å kjenne en flyktning.

Expat

Immigrant

Vi er alle immigranter

– Hvorfor er hvite expater, mens resten av oss er immigranter, spør Mawuna Remarque Koutonin i en artikkel i The Guardian.

Wikipedia sier at en expat er en person som midlertidig eller permanent holder til i et land som hen ikke er oppvokst i. Burde ikke derfor alle som jobber utenfor sitt land i en periode være expater, uavhengig av hudfarge eller opprinnelsesland, påpeker Koutonin?

– Afrikanere er immigranter. Arabere er immigranter. Asiater er immigranter. Uansett hva, europeere er expater, fordi de ikke kan være på samme nivå som andre etnisiteter (...) Hvis du ser disse expatene i Afrika, kall dem immigranter som alle andre. Hvis det skader deres hvite overlegenhet, kan de bare hoppe opp i lufta og bli der. Den politiske dekonstruksjonen av dette utdaterte verdensbildet må fortsette, skriver Koutonin.

Tabla-mester som nå Grammy-vinner

Som en del av Yo-Yo Mas Silk Road Ensemble vant tabla-mesteren Sandeep Das Grammy for «Best World Music Album» i Los Angeles.

The Times Of India skriver at dette plasserer Das i selskap med eliten blant indiske klassiske mestere som Ravi Shankar, Zakir Hussain og mohan veena-virtuosen Vishan Mohan Bhatt.

My Jackets

If the process of writing is a dream, the book cover represents the awakening.

My books tell stories, but what stories, meanwhile, do my covers tell?

Upon close inspection, my covers tend perfectly to mirror my own double identity, bifurcated, disputed. As a result they are often projections, conjectures.

All my life I have been in conflict between two different identities, both

imposed. No matter how I try to free myself from this conflict, I find myself, as a writer, caught in the same trap.

For some publishing houses, my name and photograph are enough to quickly commission a cover that teems with stereotyped references: to elephants, exotic flowers, henna-painted hands.

Jhumpa Lahiri

The Clothing of Books

